

HUMMULI VALLA, KARULA VALLA, TAHEVA VALLA, TÖLLISTE VALLA, VALGA LINNA JA ÕRU VALLA ÜHINEMISE TEOSTATAVUS- JA TASUVUSANALÜÜS NING ÜHINE ARENGUSTRATEEGIA

TEMAATILISTE KOMISJONIDE KOOSOLEKUTE KOKKUVÕTTED

norwegian financial mechanism

SISEMINISTEERIUM
Estonian Ministry of the Interior

2010-2011

KOOSOLEKU KOKKUVÕTE

Hariduse, kultuuri ja spordi komisjon.

Toimumise aeg ja koht: Taheva vald, Koikküla külakeskus; 2. märtsil 2010. a. kell 14:00 – 16:30.

Osalejad: eraldi lehel

Rahvastiku andmete esitamisel tuleb otsustada, kas kasutada Statistikaameti või Rahvastikuregistri andmeid. Statistikaameti andmete kasuks räägib asjaolu, et koostatud on rahvastikuprognosid.

Üldiseks probleemiks rahvastiku osas on elanike sissekirjutuse teema. Suur hulk elanikest ei ela reaalselt sissekirjutuse järgses asukohas.

Alusharidus:

- Üldises plaanis lasteaedadega suuremaid probleeme ei ole, pigem koonduvad probleemid koolidesse.
- **Valga** – Valga linna lasteaedades käivad üldjuhul ainult Valga linna lapsed, kuna lasteaiakohti ei ole piisavalt ning ei jätku kohati ka Valga linna elanikele. Avaldusi on teiste omavalitsuste kohta ka, aga neid ei saa paraku rahuldada, kuna enda linna laste jaoks ei jätku piisavalt kohti. Mõni üksik laps on ka muu sissekirjutusega (Rõngu, Tartu). Üksikuid näiteid võib leida, kus eelkooliealised on ilma vanemateta Valga linna sisse kirjutatud, näiteks vanavanemate juurde (et saada lasteaiakohta).
- **Hummuli** – Sarnaselt Valgaga ei ole lasteaiakohti üle, juba sünnijärgselt tuleb laps lasteaiajärjekorda panna.
- **Karula** – Tehti 2009. a. lisarühm lasteaeda, mis käesolevaks ajaks on maksimaalselt täitunud. Lasteaialapsi on hetkel rohkem, kui koolilapsi. Laste kohaletoometamine toimub peamiselt autodega.
- **Tõlliste** – Reaalne probleem on see, et ligikaudu 60 last käib lasteaias ja nendest vaevalt 20 on selliseid, kellel vähemalt üks vanem käib tööl. Lasteaia ülalpidamine on seega vallale suur kulu, arvestades, et ilma sissetulekuta vanemad ei too vallale tulu. Sellest lähtub ka olukord, et enamasti viiakse ära kell 2-3 ning kella 4-ks on lasteaed tühi. See valmistab probleemi nendele lastele, kelle vanemad käivad tööl 5-6-ni.
- **Õru** – Probleemiks võib lugeda seda, et osad pered ei taha last lasteaeda panna. Vajalik oleks viia sisse seadusandlik muudatus, mis kohustaks vähemalt üks aasta enne kooli minekut lasteaias käima.
- **Taheva** – Harglast tuuakse lapsi bussiga lasteaeda. Selline sõitmine on tülikas.

Põhi- ja keskkharidus

Koolihariduse puhul võib välja tuua ühe olulise suundumuse: lapsi viiakse linna kooli, kuna ei usaldata väiksemaid maakooli. Teisest küljest jälle linnades pooldatakse väiksemaid erakooli: isiklik lähenemine lastele õpetajate poolt. Seega on maakool sisuliselt sama ning pigem on oluline elanike teadlikkuse tõstmine maakoolide olukorra suhtes. Vajalik on säilitada maakooli ning neid mitmekülgsest edasi arendada, kuna linna kooli sõidu peale kulub suur hulk ressursi (aega ja transpordikulu).

Eraldi põhjus, miks valdade lapsed on linna sisse kirjutatud, kuna see võimaldab näiteks käia Valga Muusikakoolis.

Paljud valdade lapsed käivad Valgas koolis, kuna vanemad töötavad linnas ning siis on mugav korraldada transporti.

Samas on Valga linna poolt vaadatuna toimiv ka vastupidine olukord. Valga linn maksab enamustele teistele omavalitsustele pearaha, kuna valga lapsed käivad teistes koolides: kas ei saada õpetajatega läbi, lapsed ei saa koolis hakkama jms.

Probleemid:

- Õpetajate probleem: mõne aine jaoks on maakoolidesse võimalik leida hea õpetaja, mõne aine jaoks jälle mitte. Tavaliselt on probleemid seotud vähese otsimisega ning näiteks munitsipaalelamupinna mitteleidmisega. Kohati on probleeme vana kaadri välja vahetamine.
- Paljud õpetajad ei tööta enam ammu täiskohaga, ollakse osalise tööajaga. Näiteks Karulas poiste tööõpetus: kui 4 tundi nädalas, siis ei olegi koormust. Oluline oleks hea eriala õpetaja leida mitme kooli peale koostöös, et piirkond saaks hea inimese.
- Vähene uuendusmeelsus ja liitumine erinevate algatustega. Näiteks Noored kooli programm: liiaga vähesed koolid on sellega liitunud, vajalik on selles suunas tegutseda.
- Oht kooli kadumiseks hakkab tekkima siis, kui täiskohaga õpetajate arv kukub 30-40% peale (mida suurem kaadri voolavus on seda suurem oht on kooli sulgemisel). See on riigi probleem osaliselt, et inimestel ei ole vastavat kvalifikatsiooni, et näiteks poiste tööõpetuse õpetaja on halvas seisus (igal aastal 20 alustab Eestis, neljandale kursusele ei jõua paljud).
- Noortele õpetajatele ei ole pakkuda piisavalt atraktiivset munitsipaalelamupinda (peamine põhjus, mis mõjutab noori õpetajaid piirkonda tulema).

Lahendus:

- Õpetajate ümberõpe: Valga linn näiteks lasi õpetada välja endale inglise keele õpetaja. Tartu Ülikool viib läbi pikaajalist programmi neile, kel on õpetaja paber olemas, need saavad uue eriala omandada. Kui vald on nõus seda toetama, siis on hea ja saabki uue õpetaja koolitada.

Omavalitsuste koostöö aitaks lahendada mitmeid õpetajatega seotud probleeme: õpetajate leidmine, täiendkoolitus, elamupind jms.

Vajalikud investeeringud – täpsemalt on vajalik vaadata omavalitsuste arengukavadest. Järgmises KOIT kavas on ainult Hummuli kirjas ja rohkem kandidaate ei ole sinna esitatudki. Investeeringute tegemisel on peamiseks probleemiks vajaliku omafinantseeringu leidmine. Pigem on küsimus iga omavalitsuse prioriteetides, mis valdkonda eelistatakse.

Valgamaa koolivõrgu arengukava:

- **Karula:** dokumendis on kirjas, et tuleks algkooliks teha. Vald seda ei toeta ja tahab ikka põhikoolina säilitada. Sest Lüllemäele käimine on kauge ja kui alates 5 või 7

klassist viia Valga koolidesse, siis see ei oleks mõistlik. Lastel väga kaugel käia. Piirkonna arengu seisukohast on oluline see kool säilitada.

- **Taheva** – tuli juurde paar lastega peret ja see muutiski kooli jälle mõistlikuks, et tasub ära kooli pidada.
- **Tõlliste**: Lüllemäele kool peab ikka alles jääma (just kaugõppe osakaal on suur). Pigem on asi selles, et esmajärjekorras ei oodata kaugemate valla piirkondade lapsi, kuna transport läheb vallale kalliks.
- **Valga linn** – linn tegeleb praegu hariduse arengukava koostamisega. 2005. aastal tehti esimene katsetus, mis aga kogukonna surve jäi lõpuni koostamata ja ellu viimata. On olemas linna lehel ka hariduskorralduse AK. Hetkel minnakse aga ikkagi edasi puhta gümnaasiumi loomisega. 680 õpilast on 2000-2010 perioodil kokku vähenenud.
- **Õru** – laste arv väheneb. Paari aastaga langeb juba alla 10 õpilase. Juba hetkel vald veab lapsi Tsirguliina kooli ja Valga koolidesse.

Kultuur:

- **Tõlliste** – Tsirguliina rahvamaja (II korrusel asub Tõlliste Avatud Noortekeskus TANK), Laatre vabaajakeskus, Sooru rahvamaja on veel (MTÜ Sooru Arendus). Kõik on avatud. Tõllistes on 4 raamatukogu: Tsirguliina raamatukogu on puudu, see on kooli omaga koos. Kooli majas asub ja kokku pandud.
- **Taheva** noortekeskus on kultuurimajas. Koikküla külakeskuses ja Taheva külakeskuses käiakse koos.
- **Karula** puhul on oluline see veel, et kolmas sektor toimib ka Antsla poole.
- **Hummuli** jaoks on äärmiselt oluline Jeti keskuse säilimine.
- **Õru** päevakeskus – ajutiselt suletud. Kultuurilisi tegevusi on võimalik läbi viia algkooli saalis.
- **Valga** linnas on 23 kultuurialast MTÜ-d. Suur osa huvitegevustest on ka koolide juures.

Sport:

- **Hummulis** toimuvad peamised spordiüritused koolimaja juures, kus asub ka staadion. Lisaks on olemas suusarajad ja Emajõe mägi, mis on hea koht spordi tegemiseks.
- **Karula**: olemas on kooli staadion ja iga-aastased suusarajad kooli juures. Lähiajal on mingi väljak rajamisel, ilmselt pallimäng, aga ei tea.
- **Taheva**: võimalusi on pallimängudeks jms.
- **Tõlliste**: kooli staadion, on erinevaid väljakuid külaplatsidel. On olemas ka Sooru valgustatud suusarada (10 km).
- **Valga linn**: SA Valga sport, keskstaadion, spordihall ja kunstkattega jalgpalliväljak. Koolide juures on võimlad ja staadionid. Pedeli puhkeala.

Probleemid:

- **Tõlliste** – objekte juurde küll vaja ei ole. Pigem on küsimus tegevustahetes ja haldamise kuludes. Tuleb olemasolevaid maksimaalselt ära kasutada. Ruumid on olemas, pigem on küsimus huviringide juhtide palkamises ja eest vedamises. Valga maakonna mõistes hea vald, et 4 kultuurimaja. „Karbikulud“ kultuurile on liiga suured (majade küte ja hooldus), sisulist kulu on vähem. Vaja oleks võib olla mingit väiksemat sisu majadesse (tehnikat, või pisiremont).

- **Õru** – ei ole tegijaid, kes kultuurielu veaksid. Algkooli ruumid on kasutusel. Osad inimesed käivad mujal näiteks, poisid mängivad Tõlliste koolis võrkpalli.
- **Karula** – Lüllemäe kultuurimaja ja rahvaõpistu, eestvõtja on hea ja tõmmatakse inimesi kaasa. Pigem kultuur toimib hästi, aga kool on jäänud vaeslapse ossa. Võiks kooli ja kultuuri rohkem integreerida. Hajaasustus tingib juba selle, et kõik käivad Lüllemäele kokku, mujal ei ole sellist kohta. Vajalik oleks tekitada eripärad igasse piirkonda, mitte dubleerida huviringe igas vallas.
- **Valga** – statsionaarne laululava puudub, kasutatakse ajutisi lahendusi. Suuremate väliürituste läbiviimine on problemaatiline.
- **Hummuli** – tuntakse puudust spordisaalist (koos saunaga), aktiivsete tegevuste ruumidest. On olemas pargis külaplats ja sinna oleks vaja lava. Selle jaoks on juba projekti kirjutamine ka algatatud. On olemas erinevad lõkkeplatsid. Koorküla elanikud käivad Helme valla rahvamajas (seal on vägevad peod, inimesed käivad isegi Valgast ja Tõrvast koos).
- **Taheva** – võimalusi on palju. sellega ei tohi liiale minna, kuna inimesi on vähe ja elanikud väsivad ära. Hoonete ülalpidamine on kallis, kuna küte on kallis. Hoonetega pole midagi muud ka peale hakata, kui neid külakeskustena kasutada.

Järeldus: vajalik on suunata elanikke olemasolevate võimaluste juurde ja neid maksimaalselt ära kasutada.

Sotsiaalse infrastruktuuri teemaplaneering:

- Oluline on tagada transport koolidesse, lasteaedadesse ja huviringidesse. Eraldi on oluline käsitleda valla transporti ja ühistransporti.
- Taheva valla puhul on välja toodud, et ei saa bussiga üritustele: tegelikult saab küll.
- Samuti pole probleemne Tõlliste bussiliiklus, pigem võiks olemasolevaid liine säilitada. Probleemiks on pikk teekonda bussipeatusse (kohati 2-3 km). Tagula raamatukokku ei saa noortekeskust rajada.

KOOSOLEKU KOKKUVÕTE

Hariduse, kultuuri ja spordi komisjoni II koosolek

Toimumise aeg ja koht: Karula vald, Lüllemäe; 14. aprillil 2010. a. kell 14:00 – 16:30.

Osalejad: nimekiri lisatud eraldi lehel.

HARIDUSE VALDKOND

Koolieelsed lasteasutused

Hummuli lasteaia Sipsik ja Õru lasteaed-algkoolis on 20 ja 19 lapsega liitühmad. Olukord on tingitud sellest, et kohaliku omavalitsuse korraldusega on lubatud kuni 2 lisakohta (lisaks seaduses fikseeritud liitühma suurusele: 18 last).

Omaette juhtimisega on järgnevad koolieelsed lasteasutused: Hummuli lasteaed Sipsik, Laatre lasteaed, Sooru lasteaed, Tsirguliina lasteaed, lasteaed Buratino, lasteaed Kaseke, lasteaed Pääsuke, lasteaed Walko.

Lasteaia juhtimisega tegeleb kooli direktor järgnevates asutustes: Lüllemäe põhikooli Kaagjärve rühm, Lüllemäe põhikooli Lüllemäe rühm, Hargla Kooli lasteaed (asukohaga Koikkülas), Öru lasteaed-alkkool (lasteaed ja kool asuvad eraldi hoonetes, kuid tegemist on ühe asutusega, mille juhtimisega tegeleb üks isik).

Lasteaedade struktuuri kujundamisel tuleb lähtuda haridusministri 6.12.1999. a määrusest nr 58 ([RTL 1999, 167, 2445](#)) jõustus 18.12.1999. Koolieelse lasteasutuse personali miinimumkoosseisu kinnitamine. Oluline on siinkohal, et lasteasutuses luuakse üks juhataja ametikoht olenemata rühmade arvust. Lasteasutuses, kus on 1–2 rühma, arvatakse juhataja tööaja hulka kuni 15 tundi nädalas vahetut õppe- ja kasvatustööd lastega. Lasteasutuses, kus on 5–6 rühma, luuakse 0,5 juhataja asetäitja ametikohta õppe- ja kasvatusalal. Seitsme ja enama rühmaga lasteasutuses luuakse üks juhataja asetäitja ametikoht õppe- ja kasvatusalal.

Valga ühinemispirkonna osas on võimalik lahendada maapiirkondade lasteaedade juhtimine ühtselt, kuid probleemiks võib kujuneda kaugtööna juhtimine (juhul on raske olla igal pool kohal, sõitmist hakkab palju olema).

Kokkuvõttes ettepanekud juhtkomisjonile koolieelsete lasteasutuste osas:

- Kõikide lasteaedade ja lasteaiarühmade füüsiline paiknemine peaks jääma samaks, et kohalikel elanikel oleks võimalik teenust tarbida ning lapsi ei peaks liialt kaugele transportima.
- Valga lasteaedade töö ja nende juhtimine võiksid jätkuda senisel kujul.
- Hetkel maaomavalitsustes asuvad lasteaiad on vajalik ühendada üheks asutuseks (sh. lahutada koolid ja lasteaiad: Lüllemäe põhikooli lasteaiarühmad, Hargla Kooli lasteaed Koikkülas, Öru lasteaed-alkkool). Uue asutuse koosseisu fikseerimisel lähtuda haridusministri 1999. a. määrusest nr. 58. Täiendavaid nõudeid ei ole tarvis rakendada.

Koolid

Koolide osas võiks töögrupi arvates toimuda järgneva 4-5 aasta jooksul järgnevad arengud:

- **Hummuli Põhikool** võiks vaatamata õpilaste arvu langusele (kuni 2014 ca 30%) säilida põhikoolina.
- **Lüllemäe Põhikool** on otstarbekas alandada kuue klassiliseks algkooliks, kuid omavalitsuse enda arvates võiks säilida põhikoolina.
- **Hargla Kool** on otstarbekas alandada kuue klassiliseks algkooliks, kuid omavalitsuse enda arvates võiks säilida põhikoolina.
- **Tsirguliina Keskkool** võiks säilida keskkoolina, kuid ligi 40% õpilaste arvu langust järgneva viie aastaga arvestades tuleb kaaluda põhikooliks kujundamist (lapsed on võimalik paigutada Valga Gümnaasiumisse, kuna kohti on Valgas piisavalt).
- **Öru lasteaed-alkkooli** puhul on vajalik kooli osa täielik sulgemine. Lapsed on võimalik suunata Tsirguliinasse, Valga jääb liialt kaugele. Kooli hoonest on võimalik kujundada külakeskus.
- **Valga koolid** võiksid säilida esialgu senisel kujul. Võimalik reformimine on võimalik läbi arutada hariduse arengukava koostamisel.
- **Koolitransport:** vajalik on arvestada seadusest tulenevate nõuetega koolitee lubatud pikkuse osas. Ühinenud omavalitsuse korral tuleb koostada uus koolitranspordi

skeem ning selle toimimine tagada omavalitsuse transpordivahenditega. Transpordi korraldamisel on oluline ühildada see lasteaia laste transpordiga. Ei saa seda jätta ainult vanemate õlule.

- Ühinenud omavalitsuse raames võiks kasutada Valga linnas toimivat süsteemi: iga kooli juures töötab linnavalitsuse palgal olev sotsiaalpedagoog, kes tegeleb lastega kuni põhikooli lõpuni; logopeed kõikide lasteaedade peale; liikumispedagoog kõikide haridusasutuste peale. Töötajate koguarvu võiks proportsionaalselt suurendada.

Positiivne ühinemisel:

- Ühiselt korraldatud transport.
- Korrastatud ametnike struktuur, mis tegeleb haridusküsimustega.
- Samadel alustel korraldatud tugi haridusasutustele: sotsiaalpedagoogid, logopeedid, liikumispedagoogid.
- Kokkuvõttes kvaliteet tõuseb ja maaomavalitsustele lisanduvad uued tugiteenused.

Negatiivne ühinemisel:

- Kasvab oluliselt liikumine Valga suunas ning toimub õpilaste koondumine maalt linna. Olulisemaks hakkavad muutuma linnas pakutavad huvitegevused ning nende ühildamine koolis käimisega.
- Väheneb õpetajate koormus maakoolides ning seega langeb kvaliteet ja on raskem leida püsivat õpetajat. Probleem on võimalik lahendada ühiste õpetajate kasutamisega erinevate koolide vahel. Kui pannakse juba üks laps alates 7. klassist linna kooli, siis miks mitte panna ka noorem linna kooli veel ja ka ise töö otsida seal.

Kokkuvõttes ettepanekud juhtkomisjonile koolide osas:

- Igal koolil peab säilima oma juhtkond ning ei toimu koolide koondamist ühise katusorganisatsiooni alla.
- Koolide puhul talitatakse reaalsest vajadusest. Õpilaste arvu olulisel langemisel kaalutakse kooli sulgemist või kooli astme alandamist.
- Võetakse kasutusele ühiste õpetajate süsteem.
- Võiks jätkuda seni Valgas toimiv erapooletute sotsiaalpedagoogide süsteem.

KULTUURI VALDKOND

Eelmisel komisjoni koosolekul välja toodud mõte, et inimestel on madal tegutsemistahe ei ole õige. Aktiivseid inimesi on piisavalt, eelkõige võrrelduna rahvastiku suhtarvudena näiteks Valgaga. Kui ühes külas leidub näiteks 10 aktiivset inimest, kes veavad külaelu, siis see on hea oluline hulk. Üldiselt on ikka vajalik pakkuda piisavalt tegevusi kohapeal, kuna hajaasustus iseenesest tingib olukorra, et kõik elanikud ei ole võimelised sõitma suurematesse keskustesse.

Raamatukogud: suurem enamus tellib kirjandust läbi Valga Keskraamatukogu ja samuti toimub aktiivne nõustamine ja täiendõpe maaraamatukogudele. Senise raamatukogude süsteemi loomise aluseks on olnud Rahvaraamatukogu seadus, mis näeb ette väljaspool linnu rajada rahvaraamatukogud vähemalt 500 elanikuga teeninduspiirkondade jaoks. Ühinemise korral valitseb oht, et arendatakse edasi vaid keskraamatukogu, siis ei ole mõistlik viia raamatukogusid ühtse juhtimise alla.

Kokkuvõttes ettepanekud juhtkomisjonile kultuuriasutuste osas:

- Kõik olemasolevad kultuurilisteks tegevusteks ettenähtud hooned peaksid säilima, et leiduks piisavalt tegevusi igas piirkonnas: Hummuli Rahvamaja (sh. noortekeskus), Hargla Maakultuurimaja (samas hoones asub Taheva noortekeskus), Taheva Külakeskus, Koikküla Külakeskus, 2010. a. jooksul valmiv Tsirgumäe-Sooblase külade seltsimaja, Lüllemäe Kultuurimaja (Karula valla avatud noortekeskus, Kaagjärve noortekeskus), rajatav Karula Külakeskus, Tsirguliina Rahvamaja (eraldi asutusena asub hoones MTÜ TANK – Tõlliste avatud noortekeskus).
- Juhul kui Öru lasteaed-algkooli kooliosa suletakse rajatakse hoonesse külakeskus, kuna teisel korrusel on olemas suur saal ja muud mugavused.
- Raamatukogusid ei ole tarvis viia ühtse juhtimise alla, vaid info liikumine, teavikute tellimine ja täiendkoolitus toimivad juba praegugi läbi Valga Keskraamatukogu.
- Ühinenud omavalitsuses peaks kindlasti töötama kultuurinõunik (piisab ühest inimesest terve omavalitsuse peale), kelle läbi oleks võimalik koordineerida ka ringijuhtide leidmist ja nende jagamist piirkondade vahel.
- Kaaluma peaks noorsootöö spetsialist vajadust.

SPORDI VALDKOND

Kokkuvõttes ettepanekud juhtkomisjonile spordi osas:

- Ühinenud omavalitsuses on vajalik luua spordinõuniku ametikoht, kes muuhulgas tegeleb ka treenerite ja juhendajate leidmisega ning nende kasutamise koordineerimisega erinevates piirkondades.
- SA Valga Sport haldusala ei tuleks laiendada, vaid rajatiste eest peaks vastutama omavalitsus.
- Oluline on mittetulundusühenduste jätkuv toetamine ja toetusvajaduse välja selgitamine koostöös spordinõunikuga.
- Spordirajatiste võrgustik võiks olla järgnev:
 - Ujula Valga linnas (mujal ei ole otstarbekas).
 - Võimlad: Valga spordihall ning maapiirkondades koolide võimlad (Lüllemäe Põhikooli ja Tsirguliina Keskkooli võimlad). Vajalik oleks täiendavalt rajada võimlad Hummulisse ja Tahevasse.
 - Staadionid: Valga Kesksaadion, Kungla tn tehiskattega jalgpallistaadion ja koolide staadionid.
 - Palliplatsid: võimalused peaksid olema loodud kõikides külates.
 - Terviserajad: võimalused peaksid olema loodud igas kandis. Suusaradade puhul on võimalik kasutada Valga linna olemasolevat rajamasinat. Valgustatud radasid ei ole tarvis, kuna rajamise ja hooldamise kulu on liialt suur.

KOOSOLEKU KOKKUVÕTE

Juhtimise, struktuuri ja eelarve, varahalduse komisjon

Toimumise aeg ja koht: Valga Linnavalitsus; 06. aprillil 2010. a. kell 10:00 – 13:00.

Osalejad: nimekiri eraldi lehel.

Juhtimine ja struktuur

Hummuli vald

Teoreetiliselt oleks vajalik abivallavanema ametikoht, kuna korrupsioonivastane seadus sätestab, et vallavanem ei tohi oma palgalehele alla kirjutada. Lastekaitse ja noorsootöö spetsialisti koormus on jagatud järgnevalt: lastekaitse 0,5 kohta, noorsootöö 0,5 kohta. 2010. a. algul volikogu koondas maakorraldajalt 0,5 kohta ja see võib viia ametniku lahkumiseni. Majandus- ja ehitusspetsialist tegeleb lisaks veel keskkonnaküsimuste ja jäätmetega.

Taheva vald

Täiendavalt tabelis toodule on vallas 0,25 koormusega sotsiaaltöötaja perehoiu alal, vt valla kodulehelt. Ehitusküsimustega tegeleb maakorraldaja. Vald on ise vee-ettevõtte, seega tegeleb valdkonnaga vallavanem. Üldises plaanis ei ole selline korraldus mõistlik. Haridus- ja kultuurinõunikku ei ole, neid valdkondi katab samuti vallavanem. Valla suurust arvestades ei ole vajagi nimetatud spetsialiste täiskohaga, kuigi võiks kaaluda osalise tööajaga spetsialiste. Statistika, aruanded ja üritused, selle tegemine on keerukas. Aga inimeste juurde võtmine on kõik raha taga. Abivallavanem oli ka kunagi, aga viimased 4-5 aastat ei ole enam olnud.

Tõlliste vald

Abivallavanem tegeleb ehituse ja paljude muude küsimustega. Vallavanem on omavalitsusliidu esimees ja viibib põhitöökohal proportsionaalselt vähem aega, seega abivallavanem tegeleb paljude asjadega. Maanõunik tegeleb ka teedega, mida võimaldab senine väiksem koormus põhitööl.

Õru vald

Sotsiaalhooldustöötaja tegelikult ei ole tööl. Maakorraldaja on 0,25 kohaga (ülejäanud ajal on tööl erafirmas). Ehitusasjadega tegeleb vallavanem, majandusasju ajab vallaasutus.

Valga linn

Valga linnavalitsusel on välja kujunenud optimaalne struktuur, seda on läbi aastate kohendatud ja ümber mängitud. Hetkel on ametnikkond toimiv ja puudu midagi otseselt ei ole. Ametnikest kellel tööülesannete täitmisest aega üle võib jääda on linnadisainer. Vaidlusi on põhjustanud linnaarsti ametikoht, kes on tööl koormusega 0,2 ja tegeleb kindlustamata inimestega.

Töökohad sotsiaalameti alluvuses, mis tekitasid komisjonis küsimusi. Sotsiaalpedagooge on vaja, sotsiaalameti enda seisukoht. Iga kooli juures on üks linna palgal olev sotsiaalpedagoog, kes tegeleb konkreetse kooli probleemidega. Hea olukord on see, et sotsiaalpedagoogid on sõltumatud ja ei ole koolide direktorite alluvuses. See annab suurema tegevusvabaduse. Logopeed tegeleb kõigi lasteaedadega. Liikumispedagoog tegeleb lastega ja teeb koostööd koolide arstidega. Hetkel tööl olev spetsialist on meditsiini taustaga ja tegeleb mõningal määral ka spordiklubidega. Üldiselt on laste hea arengu tagamiseks selline teenus vajalik.

Avalike suhete spetsialist suhtleb pressiga. Välissuhete nõunik tegeleb välissuhtlusega ja koostab erinevaid projekte. Seega on töö suunatud rohkem arendusprojektide elluviimisele, kui välissuhtlusele.

Valga linnas ei ole tööl täiskohaga arhitekti. Sellest kompetentsist on puudust tuntud. Ei ole leitud inimest ametikoha täitmiseks. Linnadisainer pole arhitekti haridusega ja ei suuda seda valdkonda katta. Kunagine arhitekt läks Võru linnavalitsusse ja selle kõrvalt teeb lepinguliselt osalise ajaga Valga linnale tööd.

Hallatavad asutused

Taheva vald

Hargla kool on tegelikult kool ja lasteaed mõlemad. Kui ühinemine ellu viiakse, siis on plaan Hargla Hoolekodu ja SA Taheva Sanatoorium ühendada üheks asutuseks.

Hummuli vald

Tulevikus oleks vajalik kool ja lasteaed liita ning saaks lasteaia juhataja koha kaotada. Samuti või koondada hoolekandekeskuse mõne muu asutusega.

Ühismajandamise OÜ loodi vee- ja kanalisatsiooni projektide elluviimiseks Tõlliste, Hummuli ja Sangaste valdade poolt. Reaalselt enam ei ole seda vaja, sest Valga Vesi on nüüd partner. Hetkel keskasulas toimub trasside uuendamine Valga Vee abil. Ehitus- ja majandusspetsialist teeb järelevalvet.

Valgal linn

Valga Raekoda ei ole reaalselt eraldi asutus. Päevakorras on Valga Haigla ja Valga Linna Hoolekandekeskuse ühendamine.

Mingil määral juba praegu Valga Keskraamatukogu jagab infot, teavet ja kirjandust maaraamatukogudele.

Sportivaldkond on juba ühendatud linnas tervikuna.

Taheva

Taheva valla avatud noortekeskus on Hargla Maakultuurimaja juures eraldi struktuuriüksus. Kalmistud ei ole eraldi munitsipalaasutused. Üldiselt on kalmistutel üks töötaja ja alluvad otse vallavalitsusele.

Kokkuvõte: suure ühisevalla moodustamise korral on vajalik välja töötada korralik asutuse struktuur, et iga ametnik saaks tegeleda kindla spetsiifilise valdkonnaga. Vajalik on tegevusalade lõikes ametite või osakondade tekkimine.

Maapiirkondades saab olulisemaks külaliikumine. Kui tekib ühinemine, siis on vaja eraldi külaliikumise komisjon tekitada.

Rahandus ja varahaldus

Taheva vald

Maksuvõlgu on palju. Peamiselt ollakse võlgu tulumaksu, vähem maamaksu. 2010. a. tõsteti maamaksu, mille pealt peaks lähiajal laekuma lisatulu. Hetkel veel ametnikke koondatud ja kellegi palku kärbitud ei ole. Kohalikke makse ei ole võimalik kasvatada. Samuti on puutumata reservfond. Lisaks valla eelarvele on eraldi SA Taheva Sanatoorium, mille aastaelarve on ligikaudu kaheksa miljonit krooni.

Tõlliste vald

Hetkel veel ametnikke koondatud ja kellegi palku kärbitud ei ole. Kohalikke makse pole tõstetud. Füüsilise isiku tulumaks on langenud. Kulud on suurenenud peamiselt kütte arvelt. Hetkel toimub reservfondi suurendamine, sest on vajalik läbi viia suvel 2010. a. keskkooli renoveerimine. Üritatakse vältida suurt laenukoormust.

Hummuli vald

Pool rahvamaja juhataja kohta ja pool maakorraldaja kohta koondati. Maamaksu on natuke tõstetud. Füüsilise isiku tulumaks on vähenenud ja tendents jätkub. Sellisel juhul tuleb 2010. a. teha negatiivne lisaelarve. Valla eelarvest on 73% töötasud koos maksudega, muudes valdades on 52-56%. Seega on Hummulis personali osakaal eelarvest päris suur. Seal on kõik allasutused hulgas.

Hariduskulud on riigiga jaotatud pooleks: 3,5 miljonit on riigi raha ja 3,5 miljonit Hummuli valla raha. Õpetajatele makstakse kõrgemat palka, kui miinimumis lubatud. Sellel aastal on kogu palgafond 3% kärbitud, samuti kärbiti majandamiskulusid. Teede puhul lisab Hummuli vald samuti samapalju juurde, kui riik eraldab.

Õru vald

Maamaks on 2004. a. tasemel. Tulumaksu riik vähendas, eelmine aasta sai vald 60 tuhat vähem seetõttu. Teede puhul ei pane riigi rahale juurde.

Valga linn

Füüsilise isiku tulumaksu osas on tagasimineku väga suur, sellist langust ei osatud kõige halvemates prognoosides ette kujutada. 2010. a. on planeeritud 66 miljonit, reaalseks laekumiseks võib kujuneda umbes 60 miljonit. Järjest raskem on üldse eelarvet kokku saada. Kärbitakse paljudest valdkondadest: tehakse vähem üritusi ja tehakse odavamalt. Allasutuste juhid juba kardavad sellel aastal, et tuleb ukсед kinni panna, kuna ei ole raha. Suured investeeringud on sellel aastal plaanis, gümnaasiumi remont jms. Vajalik on suurendada laenukoormust.

Õpetajate palga osas tullakse riiklike eraldistega toime.

Lisatasusid ei ole ja reaalpalk vähenes kõigil ametnikel 5%. 13. palka ei ole.

Jäätmejaama kulu tuli 2010. aastal juurde. Reaalne kulu on igakuiselt 50 tuhat krooni.

Märkimisväärset kokkuhoidu on saadud tänavavalgustuse uute lampide pealt. Säästulambid on oluliselt vähem energiat tarbivad.

Investeeringute puhul otsustati, et näidata järgmiste eelarveridade numbreid:

- 15 materiaalse ja immateriaalse varade soetamine;
- 551106;
- 5512 teede remondi pool, mitte lume lükkamine, vaid remont: teede parendamine on õige.

Üldiselt toetuste osas:

Sotsiaaltoetused ja toimetulekutoetused (100% riik), nende maksmine on raskendatud. Riik ilmselt annab juurde toimetulekutoetuse raha. Hoolekodude tasud on tõusnud 2009. aastani, aga 2010. a. ei ole hindu tõstetud.

Valga linnas on perede arv, kes toetust vajavad kahekordistunud lühikese ajaga. 2010. a. on I kvartalis poole aasta raha juba kulunud. Edaspidi lihtsalt ei saa nii palju taotlusi rahuldada. Hoolekandeadasutused ei saa hinda tõsta ja üritavad kulusid hoida kontrolli all.

Kui oleks ühinenud suur KOV, siis mis oleks valdkondlikud prioriteedid?

Kui majandus nii edasi jätkub, siis sotsiaalse kaitse valdkond peab saama rohkem raha. Aga üldiselt on kõik valdkonnad alarahastatud. Suurema valla puhul suureneb elanike liikumisvajadus ning esmasena peab korda saama teed ja side. Üldiselt on olulised sotsiaalne kaitse, teed, internet, noorte toetamine.

Juhtkomisjon

Haridus

- Finantseerimise küsimus on õpilastranspordi korraldamisel põhiline probleem, ükski ministerium seda omaks ei võta. Teenus tuleb tagada omavalitsuse poolt.
- Igal pool õpilaste arv väheneb, see on üldine riigi probleem.
- Koolidel pole oma nägu? Koolijuhtide küsimus, pole piisavalt võimekad juhid.
- Ühinemislepingus lepitakse kokku parameetrid: et kui selles koolis laste arv väheneb alla mingi numbri, siis pannakse kinni ja näidata, kuhu lapsed edasi suunatakse.
- Vajalik on välja selgitada mujal koolides käivate laste arv.
- Kui on ühtne juhtimine, siis saab õpetajaid ja koormusi liigutada (õpetada mitmes koolis).
- Kuni 6nda klassini üldõpetajad saavad ilusti koormuse kätte. Kõrgemates klassides võib esineda probleeme koormuse täis saamisega.

Kultuurivaldkonna puhul juhtkomisjon nõustus kultuurikomisjoni poolt välja toodud probleemidega.

Tervishoid

- Nelinurk: maavalitsus, haigekassa, perearst, omavalitsus. Neli osapoolt erinevad positsioonid.
- Perearstide leidmise probleem: tõsisid arstid ei tule raha pärast, pigem võimaluste pärast.

- KOV peab kindlustama sotsiaalpinna, seaduses on see kohustus sees.
- Puuetega inimesed: igal haigel lapsel on oma raviplaan, mille alusel ravi käib ja ei peagi kõik teadma puude iseloomust. Mõistlik lahendus oleks internaadi tüüp, kus nädalavahetuseks minnakse koju tagasi.
- Sotsiaaltöö puhul on keskne kompetents oluline lahendus. Toetuste sisestamine ja haldamine peaks olema ühes kohas koordineerida. Uus süsteem pidi olema selline, et sisestad andmed ära ja see arvutab välja toetuse suurused, pigem on probleem toetuste edasi kandmises ja raamatupidamises.

Ettevõtlus

- Suurettevõtluse juures pole teed väga olulised, kuna Valgat läbivad suuremad maanteed on korras ja väiksemad pole nii olulised.
- Kohapeal ongi ainult väikeettevõtlus, FIE-d ja talumajandus.
- Valitseb ideede puudus.
- Ettevõtluse arengut peab regionaalpoliitiliselt arendama, tulumaksu vabastused jms. Riiklik teema, mitte otseselt omavalitsuse teema.
- Kui tahetakse ellu jääda, siis on ettevõtlus oluline valdkond. Läti turule minek?

Juhtimine

Rahvaraamatukogu seadus, seal on kirjas, et peab olema direktor. Hetkel ongi ühe töötajaga raamatukogudes direktor ja vald teeb ise realselt arveldamised ja raamatupidamise. Et osad ei näe vajadust kokku panna, et toimib praegugi juba ja suhtlevad niigi Valga keskraamatukoguga.

Kuno Rooba ettekanne

Oluline on tekitada piirkondlikud eripärad ja niššid, et igal valla piirkonnal oleks teistele midagi pakkuda. Asutuste ühendamine: sünergia, pädevus, suurem kollektiiv, panuse kasv ja ühistegevused. IT pool tõuseb uuele tasemele, näiteks raamatukogude osas. Igas valdkonnas oli näha elujõulisuse kasvu ja asutuste paremat juhtimist.

Eelarve: kuna on suurem eelarve tekkinud, siis majanduslanguse tingimustes ei ole omavalitsuse teenuse kvaliteet langenud, kuna investeeringud said tehtud ja süsteem teenuse pakkumiseks välja arendatud.

Ametnike pädevuse kasv. Probleemiks on ametnikele ühtse töörütmide loomine, et kõik ametnikud, kes tulid teistest kollektiividest saaksid aru, mis nad peavad tegema.

Ettekanne on kättesaadav eraldi slaidiprogrammina, kus on välja toodud rohkem teemasid.

Küsimused Kuno Roobale

Külaliikumine? Suurem kasutegur on MTÜ Arenduskoda (Leader piirkonna asutus). Läbi selle on suur hulk taotlusi käinud. Omavalitsuse poolt on omaosaluse tagamine garanteeritud. Külaliidritele anti pikaajalisem kindlus, et järgmised neli aastat on tegevustoetuste maht teada ja fikseeritud.

Ametnike küsimus? Omavalitsuste ametnikud on kõige suurem riskirühm oma isikliku töökaotuse hirmuga, kes võivad hakata liitumisvastast meelt levitama rahva hulgas. Kõige

olulisem on uue valla struktuur ja ametijuhendid, et oleks selge, mis põhimõttel luuakse uued ametikohad ja kuidas valitakse inimesed. Oluline on fikseerida selge struktuur, et oleks ametnikel kindlus ja selgus. Ametnikkond on sõnumi kandja.

Oluline on ametnike kriteeriumid: tööülesanded vs hariduslik pool. Kui on näiteks kõrgharidus ja see on nõue, siis ei olegi pikemalt rääkimist. Mis teenuseid täna pakutakse, mida hakatakse pakkuma ja milline on vajalik ametnikkond. Tapal olid kondamised igalt poolt, kokku 12-14 lasti lahti ja samapalju võeti juurde, seega säilis samas mahus kogu ametkond.

Hariduse koefitsiendi muutused? Haridus koefitsient oli 0,9 mujal ja 1,5 Tapal. Paariks aastaks säilitatakse riigi poolt see vahe, makstakse kinni ja siis jääb hiljem linna koefitsient.

Piirkondlikud aspektid? Ei tasu hakata erinevate piirkondade veenmisele keskenduda, vaid pigem saavutada üldjoontes lõppeesmärk. Kui mõned piirkonnad või külad ei taha ühineda ja tung on hoopis mujale, näiteks Valga piirkonna puhul Tõrva või Võru poole, siis las nad olla. Aga esmase eesmärgina peaks ikka olema suund tervikliku liitumise peale. Oluline on uue omavalitsuse sõnumi viimine igasse külasse.

Sümboolika? Psühholoogiliselt on hea teha uus sümboolika, vana kasutamine võib tekitada vastuseisu. Tuleb luua teadlik „meie“ tunne, mida saab juurutada uue sümboolikaga.

Uue volikogu valimised? Tapal maamehed tegid linnameestele ära. Linnamehed ei olnud valimistel nii aktiivsed kui maamehed. Algul olid ühinemisvalimistel erakondlikud nimekirjad, 2009. a. valimistel olid erakonnad ja üks suur valimisliit.

Hummuli vallas on üks küla Tõrva linna külje all. Kas ühinemise käigus teha asi ära kohe või hiljem, kui on juba ühinetud. Kas see kohene lahutamine ei pidurda protsessi? Seda peaks vald ise hindama ja rahva käest küsitlema. Aga tehniliselt võiks ikka seda ühinemise käigus teha.

Ühinemistoetus? See läks Tapal suures osas maapiirkonda, kuna muidu oleks infrastruktuur maal ära lagunenu. Tugev tagamaa tagab tugeva keskuse. Valgas võivad poliitilised kemplemised saada takistuseks.

Eelarve? Eelarve puhul on mastaabid erinevad, kui väikse eelarve puhul sai iga toolijalani kõik läbi mõeldud, siis suure eelarve puhul ei jõua seda peensusteni analüüsida ja jääb suuremas plaanis. Juhtimine muutub vastutusrikkamaks ja allüksuste juhid saavad ka rohkem panustada. Laenude ja investeeringute puhul võiksid esialgu proportsioonid jääda samaks piirkondade või endiste valdade aladele. See tuleks ise omavahel kokku leppida.

KOOSOLEKU KOKKUVÕTE

Juhtimise, struktuuri ja eelarve, varahalduse komisjon

Toimumise aeg ja koht: Valga Linnavalitsus; 13. mail 2010. a. kell 10:00 – 12:00.

Osalejad: nimekiri eraldi lehel.

Juhtimine ja struktuur

Ühinemise seisukohast on vajalik kõigepealt kokku leppida uue omavalitsuse volikogu koosseisus, ühinemisvalimiste korralduses (sh. valimisringkonnad ja nende mandaat). Ettepanekuks on teha esmalt kuus ringkonda ning fikseerida volikogu komisjonide arv ja suurus.

Teema edasiseks arutamiseks ühildatakse juhtgrupi ja juhtimise, eelarve, varahalduse komisjoni koosolekud.

Pärast ühinemist muutuvad oluliseks teeninduspunktid – üleminekuperioodil tuleb paigutada kohtadesse, kus on rohkem rahvast (mitte ainult vanadesse vallakeskustesse). Volikogu võib need pärast ülemineku perioodi ära kaotada, et hoida kokku (välja toodud pigem ohuna). Kohapeal peab olema infot jagav ametnik. Kindlasti peab olema sotsiaalteenus, aga nt arhitekt, maanõunik ei pea olema koha peal.

Teeninduspunkt kui infopunkt – keegi püsivalt kohapeal, kes suunab edasi või nõustab, mida teha. Vajalik on lahendada inimeste transpordiküsimus, kui teeninduspunkti abi ei saa, siis on vajalik pääseda vallamajja (ehk on võimalik kasutada sotsiaaltöötajate transporti).

Leida aktiivsed külavanemad, kogukonna ärgitamine. Kas vald toetab külavanemate, kogukondade tegevust? Juhtgrupis on vajalik arutada külavanemate tasustamist.

Analüüsid uue valla väljapakutud struktuuri:

- Kas on vajalik keskkonnaspetsialisti, kui olemas SA Valgamaa Keskkonnakeskus? Vajalik ametnik suhtlemiseks, info edastamiseks – valla huvide kaitsmine. Võimalik, et keskkonnaspetsialisti kohustused võtab üle majandusspetsialist või heakorraspetsialist. Reaalse elluviimisega tegelevad allasutused, tarvis on lihtsalt koordineerijat.
- Keskkonnaspetsialist on kommunaalmajanduse all, haldab ka oma valdkonna registreid. Ametijuhendiga täpsustada tema tegevusi.
- Metsnik peab jääma, kuna Valga linna valduses on hulgaliselt metsa, hetkel ühest piisab.
- Valgal senini eraldi pole olnud hangete spetsialisti. Hangete spetsialist peaks olema arenguosakonna all.
- Registripidaja peab olema kantselei all – eraldi varahalduse all pole nii palju registreid, mida hallata.
- Hetkel tegeleb kalmistute registriga GIS-spetsialist Valgast.
- Vallavara spetsialist – eraldi kahte sellist ametnikku ei pea olema. Vararegistrit haldab Valgas praegu GIS-spetsialist, muude asjadega tegelevad raamatupidajad. Vallavara spetsialistid on siis raamatupidajad, kellest ühe ülesanneteks on ka vararegistri pidamine.

- Raamatupidajad – kaks tegelevad palkadega, varahaldusega, lasteaedadega tegeleja; omas valdkonnas hallatavate asutuste raamatupidamise tegemine. Europrojektide peale on ka vaja abi.
- Ökonomist – tegeleb eelarvestamise ja analüüsimisega.
- Raamatupidamine – statistilised aruanded, palgad, arvete väljastamine, allasutuste raamatupidamine.
- Referent – puhkused, töötajate andmebaas.
- Sekretär-asjaajaja – kirjavahetus, vallavanema abi.
- Sekretär-registripidaja – lepingute register, nõupidamiste protokollid, vormistamine
- Registripidaja – rahvastikuregistri toimingud.
- Arvutispetsialist – hetkel tegeleb Valgas allasutustega ka; ühest võib jääda väheks. Üks on liikuv ja käib kohapeal allasutustes, teine on püsivalt vallamajas.

Eelarve

Üldises plaanis võib prognoosida, et riiklike eraldiste maht väheneb pärast teisi valimisi 1/3 võrra. Kaheksa aastase perioodi peale ei saa finantsplaani teha. Oluline on fikseerida strateegiline lähenemine ja investeringuvajadus 10-15 aasta perspektiivis.

Eelarve kokkupanemise tarvis on vajalik eelarvete näitajad muuta võrreldavaks. Aluseks võtame Valga linna 2010. a. kulude eelarve planeerimise tabeli. Lisame sinna iga valdkonna juurde investeringute rea. Imbi Rõivassepp vaatab Valga tabeli üle ning vajadusel korrastab seda. Edastame Valga linna tabeli põhja kõikidele omavalitsustele ning pärast tabeli täitmist on võimalik eelarve tulude planeerimist omavahel võrrelda. Olemasolevad kulud on võimalik võtta aluseks uue omavalitsuse eelarve kulude planeerimisele.

Mõtted alternatiivide võrdluseks:

Maaomavalitsuste ühinemise korral võivad maaomavalitsused kaotada, kui inimesed lähevad linna elama. Tulumaksu laekumise vähenemine. Samas on tõenäoliselt paremas seisus kohaliku elanikuga suhtlemine ametnike tasandil.

KOOSOLEKU KOKKUVÕTE

Majandus, ettevõtlus ja infrastruktuuri komisjon

Toimumise aeg ja koht: Öru vald, Öru lasteaed-alkkool; 30. märtsil 2010. a. kell 14:00 – 16:30.

Osalejad: nimekiri eraldi lehel.

Majanduse ja ettevõtluse valdkond

Hummuli vald

Suur FIE-de hulk vallas on tingitud sellest, et palju on jäänud veel selliseid variisikuid, kes ei tegutse (erinevate kinnisvaratehingute teostamise tarbeks loodud FIE-d). Hetkel aktiivselt tegutsejaid on tunduvalt vähem.

Hummuli vald on suurim tööandja. Lisaks omavalitsusele ja allasutustele on veel Hummuli Agro OÜ (40-50 töötajat), AS Astra (turg ja omanikud on kindlad, samuti on filiaal Pärnus). Tööjõu osas on selline olukord, et näiteks kõik, kes tahavad õmmelda on Astrasse tööle

saanud, aga toime peab tulema. Paljud ei saa lihtsalt tööülesannetega hakkama. Lisaks on tegutsev veel AS Vallais, kus töötata kolm kohalikku elanikku. Ettevõtete töötajaskond pärineb erinevatest piirkondadest. Hummuli vallas on umbes 90 tööealist elanikku, kes ei ole rakendatud, neist 60-70 on ametlikult töötud.

Majandusharudest on põllumajandus esikohal, sellel järgneb õmblustööstus, puidutööstus (tegutsevaid ettevõtteid on kolm, varem oli 7-8). Turismisektoris tegutsevad mõned üksikud ettevõtjad. Suurimat potentsiaali omab jõeturism, kuna ilusaid veekogusid vallas on.

Investeeringud:

- Puhkepiirkonna turismiinfrastruktuuri rajamine Jeti kandis. *Piirkonna turismi arendamiseks on tehtud Jeti kandi turismiarendukava ning samuti on olemas laiem ühine turismiarendukava Hummuli, Helme, Põdrala valdadega ja Tõrva linnaga. Hetkel puudub Hummuli valla võimekus investeeringu tegemiseks. Samuti on tunda kohatist arendajate huvi kadumist.*
- Viitade paigaldamine ja infotahvlid. Otseseid investeeringuid vald ei ole selles osas teostanud, kuid käimasoleva jalgrattamarsruutide projekti raames mõningad sildid paigaldatakse. Samas on üle valla vajalik paigaldada suur hulk silte ja viitasid, mis kokku aga moodustaksid suuremahulise investeeringu. Ei ole otseselt prioriteetne.

Karula vald

Suurim tööandja on Karula vald koos allasutustega. AS-e vallas ei ole, OÜ-d on väiksed, kõik on perefirmit. Nodimäe OÜ on suurim neist (5 töötajaga). FIE-dest on suur hulk selliseid, kes ei tegutse ning registreering FIE-na on säilinud varasemast ajast. Osad talud tegutsevad nii FIE-na ja OÜ-na, et on FIE-le tehtud OÜ juurde ja sama äri läheb edasi. Igasugused maade ja metsade jagamised ja müügid on tekitanud FIE-de suure hulga.

Ettevõtted on üldjoontes väiksed ning peamised tegevusalad on põllumajandus, loomakasvatus, teraviljakasvatus. Turismisektor on vähe arenenud, sest oluline osa vallast on looduskaitse all, mille moodustab Karula Rahvuspark (karmide piirangute on reservaadi osa). Rahvuspargi eesmärgiks on looduskaitse ning mitte turismiga tegelemine. Pärast seda, kui RMK on aktiivsemalt hakanud tegelema puhkekohtade arendamisega on turismipool paranenud. Tähtis objekt selles suhtes on Lüllemäe Tervisespordikeskus, aga see on samuti valla osalusega.

Positiivse arenguna võib välja tuua selle, et valda on tulnud uued noored perekonnad, kes käivad Tartus tööl ning nädalavahetusel tegelevad väikest vormi ettevõtlusega (lambakasvatus).

Varasem arengukava kehtib veel küll kolm aastat, kuid on sisuliselt vananenud ja otsustati teha uus. Seega on vajalik täiendavalt läbi mõelda ettevõtluse valdkonna arendused.

Taheva vald

Kõige suurem tööandja on Taheva vald. Ettevõtete osas on valdavalt väiksemad tegijad. Tegutsevad veel paar põllumajandusühistut. Oluline on lihase kasvatus Koiva-Mustajõe luhtade peal. Toetused on suurenenud ja seega on kasvatus elavnenud.

Enamus töötajatest tundub olevat kohalikud inimesed. Muidu käiakse tööl Tartus ja Tallinnas ja Soomes ja ilmselt mujalgi, aga ei ole selle kohta andmeid.

Turismi kohapealt on suurem Nakatu turismitalu (ainuke majutus). Üks ettevõtja korraldab kanuumatkasid. RMK puhkealad on, seene- ja marjametsad. Koiva jõgi, Mustjõgi, Aheru järv.

Investeeringud: Parmu ökoküla rajamise uuring on tehtud, nüüd peaks tegevustega edasi minema. Kartulimuseumi plaan pole ka edasi liikunud (on olemas endine koolimaja hoone, kuhu seda teha).

Tõlliste vald

Tõlliste vald ise on suurim tööandja. Ettevõtetest on suurim Laatre piim. Sektoritest on olulisemad põllumajandus ja puidutööstus.

Turismisektoris on olulised majutusasutused Kalda Puhkemajad ja Marvella kodumajutus. Jaanikese motokeskuse seis on halb ning ähvardamas on pankrotioht. Jaanikese ei ole omavalitsuse seisukohast prioriteet ning vald ei hakka sinna arenduste jaoks raha suunama.

Tootmissektoris on oluline Kelli tööstusala (Valga linna servas kohe), mis on üldplaneeringu järgi tööstuspargi ala.

Kui on ettevõtlusest huvitatud isikuid, siis ollakse nõus koostööd tegema.

Õru vald

Oluline ettevõtte on Estiske Laftehus, kus töötab 10 kohalikku. Tartu firma, aga filiaal tehti Õrusse.

Teenindus- ja turismiettevõtteid ei ole.

Valga linn

Suurima töökohtade loojad on Valga Linnavalitsus, AS Valga Haigla, AS Valga Gomab Mööbel, AS Valga Lihatööstus, AS Troll Balti (õmblustööstus). Üldiselt on huvi tuntud ettevõtluse arenguvõimaluste vastu Valga linnas, aga ükski suurem ettevõtte pole püasasukaks tulnud. Teenindus- ja kaubandussektor on jällegi arenenud: kaks Maxima kauplust, Selver, Rimi, kolm kodumajutusteenuse pakkujat, mõned hotellid, 15 toitlustusettevõtet jms.

Valga linna ettevõtluse arendamise juures räägitakse alati logistikakeskuse loomise teemadel, kuid reaalseid arendusi kuni käesoleva ajani pole toimunud. On läbi viidud kaks rahvusvahelist konverentsi, kus on teemasid arutletud ja jõutud järeldusele, et auskohad on soodne. Samuti on olemas logistikakeskusele oma territoorium ja koostatud on ala detailplaneering, kuid ei ole huvilisi, kes seda arendaksid. Logistikakeskuse maa-ala kõrvale on ka tehtud tootmisala detailplaneering (Väike-Laatsi tööstusküla), samuti puuduvad huvilised ettevõtjad. Reaalselt ei ole olulisi arendusi toimunud. Kuna puuduvad potentsiaalsed ettevõtjad, siis ei ole aladele rajatud ka vajalikku kommunikatsioone, kuna hetkel on vajalik finantse paigutada muudesse olulistesse kohtadesse.

Suur turismipotentsiaali Valga linnal ei ole. Hetkel ei näe reisikorraldajad Valga linna kui atraktiivset sihtkohta. Samuti puuduvad asutused, kes suudaksid ilma ette tellimata tagada näiteks terve bussitäie turistide toitlustuse. Teisest küljest jälle oleks võimalik Valga linnas viia läbi näiteks kolme tunni pikkune bussiekskursioon, sest teades objekte ja nende ajalugu on vaatamisväärsusi küll. Olulisemad üritused, mida on võimalik reklaamida on Valga linna päevad ja Sõjaajaloo päevad.

Arengute planeerimisel on oluline pigem olemasoleva tööstusliku tootmise säilitamine. Hetkel on olulised valdkonnas õmblus, puidu- ja metallitööstus. Turismi arendamine ei ole perspektiivikas. Linna arengu planeerimisel on oluline analüüsida seoseid veel suures plaanis: kas näiteks suunata ruumiline areng pigem Tartu poole. Tegemist on eelkõige hariduse ja tervishoiu valdkondade teenuste pakkumisega.

Ühinemispiirkonna omavalitsuste olulisemad ühised probleemid ettevõtluse valdkonnas:

- **Üldine ettevõtlusektori nõrkus.** Uusi suuri ettevõtteid piirkonda ei teki ning samuti on halb areneda väikestel ettevõtetel, kuna neil puudub turg ja haare laiemalt oma kaupu ja teenuseid müüa. Maaomavalitsustes on säilinud peamiselt perefirmitud ning nende jõudlus ja laienemise võimalus on väike. Omavalitsused ei pea vajalikuks täiendavat rahalist stardiabi pakkuda, kuna see on tagatud riigi ja erinevate toetusmeetmete abil. Vastu on võimalik tulla territooriumide ja ruumide hankimise ja kasutamise puhul.
- **Tööjõu (kvalifitseeritud) puudus.** Kohapeal ei ole võtta mõistlikku tööjõudu. See pärsib ka uute ja just suurte ettevõtjate tulekut piirkonda. Kui võtta eesmärgiks näiteks mitmesaja töökohaga tootmisettevõtte rajamine piirkonda, siis ei ole võimalik Valga linnast ja lähimast ümbrusest leida sellises mahus oskuslikku tööjõudu.
- **Üldine infrastruktuuri halb olukord (olulisim teede seisukord).** Ettevõtja piirkonda tulekuks on vajalik luua toimiv taustsüsteem mitmekülgse ja korraliku infrastruktuuri näol.
- **Transiidi arengu takerdumine.** Piiripunkti mõju ja transiidi arendamise potentsiaal ei ole ennast tõestanud ning reaalseid arenguid ei ole toimunud. Samuti on pidurdunud arengud raudtee sektoris.

Üldise lahendusena on võimalik arendada kaugtöö võimalusi, kui see on suunatud eelkõige väikestele ettevõtluse vormidele ning suurt kasu piirkonnale ei too. Potentsiaali omab eelkõige üldise hea ja looduslähedase elukeskkonna müümine ning samuti sporditurismi arendamine.

Tehnilise infrastruktuuri valdkond

Teed

Hummuli vald

Vallateede ja avalikus kasutuses olevate erateede seisukord on väga kehv. Riigi poolt suunatud teede korras hoidmise rahast ei piisa. Puudub piisav finantsvõimekus olukorra hoidmiseks. Võimalik on korrastada ainult kõige olulisemaid teelõike. Probleeme on võimalik lahendada lühiajaliselt ning tulemus ei ole püsiv (kruusateede lappime mõne koorma kruusaga). Samuti on probleemiks maanteede äärte võsastumine.

Karula vald

Oluline on tuletõrje veevõtukohtade ja muude oluliste objektide juurde viivate teede asfalteerimine. Suurimaks probleemiks on Rahvitsa külas asuv Riisali suvilarajoon, kus puudub täielikult vajalik infrastruktuur.

Taheva vald

Vallateede olukord üldiselt halb. Hetkel on koostamisel uus valla arengukava, kus fikseeritakse olulisemad investeeringuvajadused.

Tõlliste vald

Suurimaks probleemiks on hetkel Tsirguliina aleviku asfalteerimine. Alevik on kausikujuline maastikuliselt ja seega on probleem liigveega.

Õru vald

Remonti teostatakse ainult riiklikest vahenditest ning suurema liiklusega teedel. Osaliselt on valla käes selliseid teid, mida ei kasutata ning seetõttu ei ole otstarbekas suunata sinna remondiks raha. Peamiselt lõhuvad selliseid kõrvalteid põllumehed rasketehnikaga.

Valga linn

Kõige rohkem muudab asja keeruliseks raudtee. Üldises plaanis on tänavate seisukord halb ning hinnanguliselt läheks tarvis järgmised viis aastat igal aastal 15 miljonit krooni teede remondiks ning sellest järgmised viis aastat 10 miljonit aastas ning siis saaks asja esialgu korda. 2010. a. ei suuda Valga linn riigi poolt saadud toetusega isegi jooksvaid auke lappida.

Ühised probleemid:

- Teede remontimise ja arendamise valdkond on see, millele laekub elanike ja ettevõtjate poolt enim kaebusi. Investeeringuvajadus kõigis omavalitsustes on väga suur, kuid arvestades reaalseid rahalisi võimalusi jääb tegemata.

Ühisveevärk ja -kanalisatsioon

- Hummuli – 2010. a. sügiseks valmib Hummuli aleviku veevarustus ja kanalisatsioon. AS Valga Vesi abil teostatakse projekti.
- Karula – üldises plaanis on veevärk ja puurkaevud korras. Probleemsem on kanalisatsioon. Näiteks Kaagjärves on reovee pumpa tehtud ja läheb biotiikidesse, aga seal enam asi ei toimi. Süsteemid puuduvad Riisali suvilapiirkonnas.
- Taheva – üldises plaanis on veevärk korras, kuid puudulik on kanalisatsioon.
- Tõlliste – olukord on kirjas lähteandmete dokumendis.
- Õru – peamiseks probleemiks on Lõuna-Eesti üldine probleem: kõrge rauasisaldus joogivees. Seetõttu on häiritud puhastusseadmete töö ning nende amortisatsioon on tavapärasest oluliselt kiirem. Ühisveevärgi- ja kanalisatsiooni alad on üldises plaanis korras, vajalik on Õru aleviku veetrasside uuendamine. Väljaspool ühissüsteemide alasid (alla 50 inimesega piirkonnad), kus asuvad puurkaevud esineb probleeme puurkaevu mitte hooldamisega.
- Valga – hetkel on käimas suurem projekt, mille käigus saab ühissüsteemi võrku lülitatud ligikaudu 99% linna elanikest. Seega luuakse praktiliselt igal pool liitumistingimused.

Soojavarustus

- Hummuli – vallas puuduvad kaugküttesüsteemid, iga maja hoolitseb ise kütte eest.
- Karula – kortermajadel on omad katlad, vallamaja ja katlamaja on õliküttega, koolimaja on eraldi küttega.
- Taheva – kortermajadel on oma küte olemas. Hargla kool on ahikütte peal, mis võiks saada keskküttega.
- Öru – alevikus on neli korrusmaja, millel on igal ühel oma katlamaja, koolil on oma katel, lasteaed on ahiküttega. Perspektiivis võiks Öru aleviku tervikuna lahendada ühise kaugküttepiirkonnana.
- Valga linn – olemas on eraldi valdkondlik arengukava. Areng on läinud vastavalt arengukavale ja isegi kiiremini. Üks endine metsamajandi elamurajoon on probleemne, muud ei ole. Ollakse huvitatud kombijaamade rajamisest, kuid oodatakse arenguid elektriturul.

Soojavarustus ja veevarustus on võrdes seisus, on saanud õigel ajal võõrast raha. Soojuse üldine probleem on vanad trassid.

Välisvalgustus:

- Hummuli – Mingil määral oleks vajalik laiendada, kuid üldises plaanis ei ole investeeringud tasuvad ning prioriteetsed. Üleminek säästulampidele ei tasu ära, kuna maht on nii väike ja investeering oleks liiga suur selle kohta (peaks kogu kupli vahetama).
- Karula – seis täitsa hea. Peaks kokku hoidma pigem. Lüllemäe ja Kaagjärve on valgustatud. Riisali ka natuke. Oluline laiendamise vajadus puudub.
- Taheva – kahes suuremas külas on. Koolimaja ja bussijaama juures on ka üksikud lambid.
- Öru – kergtee ja Öru aleviku valgustus on kõige olulisemad.
- Valga – 22 tänavat on ilma valgustamata, 60% suvilapiirkonnast puudulik. On suur hulk, kus on liiga pimedat pirnid ja osadel on liiga võimsad ja kulukad lambid.

Transport

- Hummuli – valda läbi üks oluline maantee, mida mööda liigub 30 bussiliini. Mujal kaugemates küldes on seis halvem ja ei pääse liikuma. Oma auto või muu vahend on põhiline. 2 bussipaviljoni on veel vaja paigaldada.
- Karula – Valgaga on ühendus hea. Nädalas kolm korda saab liikuma kaugematest küladest. Antsla-Võru buss käib 3 korda nädalas. Valla transpordiks on 17 kohaline mikrobuss.
- Taheva – buss liigub Valka 4 korda päevas, Võrru 1 kord päevas. Üks küla on, kus ei ole transporti, aga elanikel on oma transport olemas. See on paratamatu. Ühildub kooli aegadega.
- Tõlliste – 2 Setra bussi on valla transpordi korraldamiseks.
- Öru – ääremaid ei ole, täitsa hästi on vald kaetud. Õpilasi ei ole, on maakonnaliinidega ühildatud.
- Valga – rongiliiklus Tartuga on paranenud. 2 linnaliini on olemas. Neid liigutada ei kannata, kuna on vajadus laste ja pensionäride liikumise rahuldada. Maavalitsus tahab et paneks koos lätlastega sõitma uue liini, aga see on keeruline. Linnal ei ole

raha investeerida ja muud asjaolud ka. Ei ole kõige karjuvam vajadus transpordiga tegelemine.

Järgmine kohtumine 27. aprillil kell 14:00.

KOOSOLEKU KOKKUVÕTE

Majandus, ettevõtlus ja infrastruktuuri komisjon

Toimumise aeg: 27. aprillil 2010. a. kell 14:00 – 16:30.

Osalejad: nimekiri eraldi lehel.

Võimalikud lahendused uue omavalitsuse kontekstis.

Milliseid abipakette ettevõtjatele on võimalik omavalitsuse poolt luua? Kas on üldse mõistlik luua näiteks täiendav rahaline toetus lisaks alustava ettevõtja starditoetusele? Kui EAS-i meetmed ära kaovad?

Millistesse piirkondadesse milline ettevõtlus võiks koonduda? Kuidas muuta ettevõtlussektorit tugevamaks?

- Hummuli: põllumajandus, puidu- ja õmblustööstus.
- Karula: põllumajandus, looma- ja teraviljakasvatus. Turismipotentsiaal? (Lüllemäe Tervisespordikeskus, Karula Rahvuspark).
- Taheva: põllumajandus ja loomakasvatus. Turismipotentsiaal? (Nakatu turismitalu, kanuumatkad, Parmu ökoküla rajamise plaan).
- Tõlliste: põllumajandus ja puidutööstus.
- Öru: puidutööstus.
- Valga: mööbli-, õmblus- ja lihatööstus. Teenindus, kaubandus. Seiskunud transiit.

Kas olukord, kus omavalitsus koos allasutustega on suurim tööandja on pikemas plaanis jätkusuutlik ja majanduslikult tasuv?

Kuna probleemiks on kvalifitseeritud tööjõu puudus, siis kuidas on võimalik olukorda kohapealsete vahenditega parandada? Omavalitsuse, ettevõtjate ja haridusasutuste koostöö? Valgamaa Kutseõppekeskus?

Kas uues omavalitsuses tuleks luua spetsiifiline ettevõtlusnõuniku ametikoht, kelle ülesandeks oleks tasuta ettevõtjate nõustamine? Või piisab arenguspetsialistidest, kes saavad muuhulgas ka ettevõtluse küsimustega tegeleda? Tugiasutus on ka Valgamaa Arenguagentuur, kuid ettevõtja saab ühe äriidee kohta 5 tundi tasuta nõustamist, edasine on tasuline.

Investeeringud ettevõtlusse:

- Maaomavalitsused on kavandanud investeeringuid ainult turismisektorisse.
- Millised on kõige olulisemad investeeringud ettevõtluse turgutamiseks? Väike-Laatsi, Rükkele, Priimetsa tehnovõrgud, ettevõtlusinkubaator, piiriülene külastuskeskus, Valga logistikakeskus.

Üldine infrastruktuuri halb seisukord: probleemid teedega.

Kas uue omavalitsuse raames oleks otstarbekas lisaks riiklikele eraldistele teehoiu korraldamiseks suunata eelarvest lisavahendeid? Muude valdkondade arvelt?

Ühisveevärk ja –kanalisatsioon

Ühise vee-ettevõtja moodustamine? *Kui ühisveevärk ja -kanalisatsioon on kohaliku omavalitsuse omandis, määratakse vee-ettevõtja kohaliku omavalitsuse volikogu otsusega konkurentsiseaduse § 14 lõikes 2 sätestatu alusel.*

Transpordi korraldamine

Transpordi korraldamisel on vajalik tähelepanu pöörata järgnevale:

- Koolitransport.
- Lasteaialaste transport.
- Transpordi korraldamine huviringidesse käimiseks, sportimiseks jm vaba aja veetmise võimalused.

Millised transpordivahendid peaksid olema uuel omavalitsusel ühistranspordi korraldamiseks? Kui palju on võimalik ära kasutada olemasolevaid?

KOOSOLEKU KOKKUVÕTE

Sotsiaalhoolekande ja tervishoiu komisjon.

Toimumise aeg ja koht: Karula vald, Lüllemäe rahvamaja; 23. märtsil 2010. a. kell 14:00 – 16:30.

Osalejad: nimekiri eraldi lehel.

Peale komisjoni koosoleku toimumist saadab Advisio OÜ kõikidele osalejatele koosoleku protokoll ja uuringu lähteandmete osa, mis kirjeldab sotsiaalhoolekannet ja tervishoidu. Kõik omavalitsused esitavad omapoolsed täiendused materjali (vajalik on kirja panna kõik teenused, mida omavalitsus antud valdkonnas pakub ning samuti statistika, mis puudutab asutuste töötajate arve ja kliente ning nende päritolu).

Hummuli vald

Sotsiaaltööd korraldavad sotsiaaltöö peaspetsialist ning lastekaitse ja noorsootöö spetsialist. Maakonnas on loodud toimiv laste heaolu võrgustik ning sellest lähtuvalt on hakanud toimima üldine hea Hummuli valla sotsiaalvõrgustiku koostöö. Omavahel suhtlevad pidevalt erinevate probleemide lahendamise nimel lasteaed, kool, politsei, valla sotsiaalametnikud ning muud valla allasutused.

Peamiseks sotsiaalseks probleemiks vallas on kvalifitseeritud tööjõu puudus. Konkreetne näitena võib tuua rätsep-õmbleja ja traktorist-mehhanisaatori eriala. Tööd vallas leiduks nimetatud erialadel, aga vastava väljaõppega spetsialiste ei ole.

Olulise asutusena toimib Hummuli hoolekandekeskus: toimib kohapealne hooldusteenus ja koduhooldus. Teenust pakutakse ka vallast väljapoole. Keskuses on kokku 11 kohta ning hetkel on nendest 1 koht täidetud klientidega väljastpoolt valda. Töötajaid

hoolekandekeskuses on 4 + 1 koduhooldustöötaja. Pikemas perspektiivis unistatakse uuest hoolekandekeskuse hoonest. Probleem on selles, et keskus asub kortermajas ning selline korraldus ei ole hästi toimiv. Hoones on ühistu ja kõik toimib, aga oleks vaja ikka eraldiseisvat oma maja. Uues hoolekandekeskuses osutatakse: asutusehooldusteenust, koduteenust, päevakeskuse teenust ja muid sotsiaalteenuseid (sh sauna- ja pesupesemisteenus).

Olemas on 2 sotsiaalkorterit ja 1 munitsipaalkorter. Vajalik oleks soetada ja renoveerida sotsiaaleluruume. Teravam probleem on asenduskodu teenuselt elluastuvate noortega. Samuti oleks vajalik soetada uus auto koduhoolduse teenuse paremaks pakkumiseks. Hetkel on küll sõiduk olemas, aga vana ja tarvis oleks paremat.

Jeti Päevakeskuses (1 töötaja): päevakeskuse teenus, vabaaja tegevused, pesupesemise ja duši teenus

Vajadus on luua Hummuli alevikku päevakeskus.

Transporditeenus osutab Hummuli Hoolekandekeskuse koduhooldustöötaja.

Eluasemeteenus toimub sotsiaalkorterite ja munitsipaalkorteri baasil.

Toimib ka turvakortriteenus.

Karula vald

Vallas tegutseb kaks sotsiaaltöötajat. Põhirõhk on suunatud laste toetamisele: tasuta koolilõuna ja töövihikute ostmine. Teenus on suures osas tagatud otseselt riigi poolt.

1996. aastast tegutseb endises ambulatooriumihoones 18-kohaline hooldemaja. Põhilisteks hoolealusteks on vanurid ja puuetega inimesed. Lisaks pakutakse ajutist majutust neile, kes mingil põhjusel kodus üksi hakkama ei saa või vajavad ajutist ravi ja perearsti järelvalvet. Teenus toimib ainult sellisel juhul, kui hetkel on vabu kohti. Hooldemaja hoone vajaks remonti, eriti välisfassaad. Käivitunud on avahoolduse süsteem.

Päevakorras on hooldemaja laiendus: turvakodu, päevakeskus ja muud tugiteenused. Vajalik on just laiendus, kuna kohad on täis ja nõudlus on jätkuv. Kohti on hetkel 18, nendest 7 on täidetud väljastpoolt valda tulevate inimestega. Hooldemajas on 10 töötajat.

Vallas on olemas sotsiaalkorter Lüllemäel. Tulevikus on vajalik teine korter soetada Kaagjärvele. Vajadus sellise teenuse järele on ilmne.

Karula perearst tegutseb Valga perearstikeskuses.

Taheva vald

Taheva valla perearsti tegutsevad Hargla ja Valga perearstikeskustes.

Vallas ei ole sotsiaal-maja. Toimib Hargla hooldekodu, kus on 24 kohta, kuid sotsiaaleluruume seal enam ei ole. Hoone on muinsuskaitse all, mistõttu on ehitamine raskendatud ja juurdeehitus ei tule kõne alla. Ventilatsioon ja soojustus on juba tehtud. Hooldekodus on 11 töökohta, klientide arv on 24, kellest 7 on väljastpoolt valda. Töökohti on 11.

Lisaks hooldekodule tegutseb SA Taheva Sanatoorium (loodud Taheva valla poolt ning andud 10 aastaks SA-le rendile): asenduskodu 30 kohta, üldhooldekodu 40 kohta. Kõik kohad on täis. Ainult 3 klienti on Taheva vallas, ülejäänud on mujalt. Lisaks toimivad päevakeskused, igapäevaelu toetamise teenused. Kuna enam pole tegemist otseselt sanatooriumiga, siis puhkamisvõimalusi ja tervistavaid protseduure ei pakuta. Ühe teenusena näiteks on teostatud tööharjutuspraktikat koostöös töötukassaga. Üldiselt on asutuse seisukord hea, kuna peahoone on ligikaudu 11 miljoni renoveeritud ning 2011. aastal on planeeritud teise hoone korrastamine.

Eraldi on olemas sotsiaalmaja: 4 klienti, 1 tegevusjuhendaja.

Veel on 1 perehoolduse teenuse tegija.

Perekeskuse järgi on vajadus, aga toimub tugigruppides juba perede nõustamine, on määratud peredele tugiisikud ja hooldajad, toimuvad nõustamispäevad. Perekeskust ei taha majana, vaid teenusena.

Tõlliste vald

Olulisim asutus vallas on Paju pansionaat: sellel aastal esimest korda on nõue, et peab olema tegevusluba. Enamus kliente on psüühikahäiretega ning see tagab riikliku tellimuse. Kliente on kokku ligikaudu 100 ringis, nendest 44 ööpäevaringses hoolduses. Kolmandik on üldhoolduse kliente. Kokku on 7 maja, millest ühte remonditakse, kuhu tuleb külakeskus valla elanikele. Pansionaadis on 35 töötajat, millele lisandub 13 töötamise toetajat. Kliendid on üle Eesti.

Tsirguliinas tegutseb Terviseagentuur OÜ. Peamiseks probleemiks on hea arsti leidmine. Perearstiprobleem on tõsine.

Olemas on veel Laatre sotsiaalmaja kus on kokku 8 korterit. Üks on tühi ja turvakorter on vaba, muidu on elanikud sees. Elementaarsed elamise tingimused on olemas, aga vajalik oleks hoonet täiendada. Suuremaks unistuseks on uue sotsiaalmaja ehitamine.

Õru vald

Vallal on olemas Õru alevikus korterid, mida üüritakse abivajajatele välja. Neid kortereid ei ole ametlikult nimetatud sotsiaalkortereiteks, kuna omavalitsus ei suuda vajalikke kulutusi teha nõuete täitmiseks (sh. Päästeameti nõuded).

Valga linn

Toimib Valga Linna Aktiviseerimiskeskus: sotsiaalmajas on elamispinda 60 inimesele. Linnas laiali on sotsiaalkortereid 25, mis on hetkel täiesti hõivatud ja sotsiaalkortereite vajadus on suur ja muutub suuremaks. Linnal ei ole enam ressursi, kõik võimalikud korterid on kasutusel. Linn ei ole ostnud kortereid aastaid ja vanast elamufondist ei ole enam midagi võtta.

Vajadust kortereite järele hinnatakse subjektiivselt, sotsiaalabiametisse pöördujate arvu järgi. Nõustatakse pigem ja ei paigutata kõiki kohe sotsiaalsele elamispinnale. Näiteks aidatakse

leida korter ja tehakse üürimiseks esimene sissemaks. See olukord on pidevalt muutuv. Kohati on probleem üsna terav, kuna isegi olemasolevad elamupinnad, eriti vanuritel, on äärmiselt kehvast seisukorras ja vajaksid välja vahetamist.

Laste asenduskodu teenust pakuvad SA Taheva Sanatoorium ja Lastekodu Kurepesa, kuid siiski ei kata ka need asutused kogu vajadust ning Valga lapsed on üle Eesti laiali.

MTÜ Domus Petri on koguduse poolt moodustatud. Pakuvad ka tööturuteenuseid.

Kokkuvõtte, ühinemispriirkonna omavalitsuste ühised probleemid:

- **Perearstiteenuse kohatine halb kättesaadavus ning üldine perearstide puudus.**
 - Omavalitsused peavad leppima arstide kompetentsiga, kuna paremaid ja kvalifitseeritumaid arste lihtsalt pole füüsiliselt võtta (toimub ka olukord, kus kohapealne arst on näiteks üldarsti kvalifikatsiooniga ning vastutav allkirjaõigusega arst on kuskil kaugemal suuremas ettevõttes).
 - Halb on olukord, et kõik perearstid peavad hakkama ettevõtjateks. Seetõttu lahutatakse välisriikidesse, peamiselt Soome. Madalad on ka arstide töötasud.
 - Samuti puudub kohalikel elanikel eriline valikuvõimalus, kuna perearstidel on nimistud täis ning üldiselt inimesi juurde ei võeta. Tuleb leppida sellega, kuhu on võimalik saada nimekirja.
 - Valga linnas on ainult üks perearst kes ei ole vanaduspensionari eas, seega lähiaastatel on oht, et teenus kaob ära või läheb halvemaks.
- **Sotsiaalkortereite puudus.** Valdades on tühja ruumi ning linnas on inimesi, kes vajaksid kortereid. Koheselt kerkib üles sotsiaalne probleem, kuna tegevus segaks kogukondi ning inimesed ei sulandu keskkonda. See on paljudes küsimustes nii, näiteks on ka valdades lasteaiakohti üle. Aga üldiselt ei hakata ikka Valgast maale lapsi ja abivajajaid tooma. Maal on harjunud inimesed bussiga sõitma, linnas ei ole inimesed harjunud, autoga saab uksest ukseni. Probleemsete inimestega on seega eriti raske neid vedada ja keskkonda sulandada.
- **Puuetega laste eest hoolitsemine on halvasti korraldatud.**
 - Oli puuetega laste rühm Valgas, kus käis lapsi ka muudest piirkondadest. Kadus see rühm ära. Polnud ülevaadet palju selliseid lapsi on.
 - Nüüd on probleem, et lapsed pole saanud vajalikku õpet. Oleks vajalik luua puuetega laste rühm, mis valmistaks lapsi teistest eraldi ette.
 - Hetkel nad on kodus või tavalasteaias, see ei toimi. Teisest küljest on hea, et puuetega lapsed on integreeritud tavalasteaedadesse, aga see läheb kalliks maksma, kuna laps saab olla siis tavarühmas, kui teda hooldab 120 000 kroonise aastapalgaga individuaalne tugiisik. Pole kokkuvõttes piisavalt spetsialiste ja palgaraha.
 - Praegu Valga linn toetab puuetega lapsi seetõttu, et on olemas riiklik toetus. Seega ei ole KOVID valmis suurt raha panema selle alla. Ilma riigita poleks ka teenust.
 - Puudub info laste puuete kohta. Näiteks Valga linnas on 140 puudega last, aga täpsemalt ei tea, mis puuded neil on. Seda infot ei anta ka KOVIDele.
 - Väikse valla eelis on see, et tuntakse inimesi, suures vallas võib teadmine ära kaduda? Teisest küljest oleks vajalik tuua kompetents keskusesse Valka ja

kohapeale võiks jääda lihtsamad teenused. Vajalik oleks eraldada erinevad hoolduse tasemed. See oleks inimlik teenust vajava kliendi suhtes ja hooldaja suhtes.

- **Abivajajate transport.** Teenus, mida sotsiaaltöötajad igapäevaselt osutavad. Sotsiaaltöötaja veab inimesi ühest kohast teise, maal on vahemaad suhteliselt suured. On viidud inimesi isegi Tartusse valla autodega. Elanike arv vananeb ja vajadus suureneb. Lähiajal tõusevad ettenähtud kvaliteedinõuded. On plaanis kehtestada teenuste standardid, sihtgrupid, kellele peab teenust osutama ja kes peavad miinimumis vähemalt kaks korda päevas saama liikuda (tööle ja tagasi). Sotsiaalhoolekande seadusesse lähevad need punktid sisse, lähema kolme aasta perspektiivis. Kui rakenduvad muudatused, siis on vaja kiiresti olla valmis ja osutada nõutud standardile vastavat teenust.
- **Alkoholism.** Subjektiivsel hinnangul tundub, et alkoholism kasvab. On suur hulk vanu inimesi, aga just noorte hulgas on see suurenemas ja lahendamist vajab just noorte probleem. Siiski on oluline keskenduda just noortele inimestele ja probleemsetele peredele.
- **Teenuste killustatus.** Erinevad teenused ei toimi pakettidena ning ei ole seetõttu jätkusuutlikud. Näiteks töötutele suunatud programmid toimivad üksikute lõikudena ning ei ole tasemeid, mida klient saaks järjest läbida ning seega lõpuks probleemist võitu saada.
- **Praktiliselt puudub ennetustöö.** Sotsiaaltöötajad tegelevad peamiselt kiireloomuliste probleemide lahendamisega ning ei jää aega ennetustööga tegelemiseks. Samas on töötajatel ise kogukonnas igapäevaselt elades teha raskeid ja tülisid põhjustavaid otsuseid.
- **Sotsiaaltöötajate erinev kompetents.** Kõik sotsiaaltöötajad ei suuda omandada vajalikku kvalifikatsiooni kõikide probleemidega tegelemiseks. Lisaks inimestega tegelemisele tuleb osaleda kohtuasjades ning suhelda erinevate asutustega. Kõikides küsimustes ei jätku piisavat kompetentsi. Töötajate koolitamine ja nõustamine on suurema omavalitsuse puhul lihtne.

KOOSOLEKU KOKKUVÕTE

Sotsiaalhoolekande ja tervishoiu komisjon.

Toimumise aeg ja koht: Hummuli vald, Hummuli Vallavalitsus; 20. aprillil 2010. a. kell 14:00 – 16:00.

Osalejad: nimekiri eraldi lehel.

TERVISHOIU VALDKOND

Mõniste perearst käib Hargla perearstikeskuses vastuvõtupäevadel, mitte elanikud ei käi Mõnistes.

Arstidele on võimalik pakkuda paremaid tingimusi ja rohkem paindlikku lähenemist omavalitsuse poolt, kui ühinetakse. Tuleks kaaluda toetuspaketi välja töötamist uue omavalitsuse poolt (Valga linn kasutas varasemalt 100 000 krooni suurust boonust, aga ikkagi ei leidnud arsti). Üldiselt sõltub kõik riiklikust süsteemist ja omavalitsusel on vähe

võimalik teha. Toetuspakett võiks koosneda tööruumidest, rahalisest tasust ning elamispinna.

SOTSIAALHOOLEKANDE VALDKOND

Uue omavalitsuse raames oleks vajalik kaaluda hoolekandeesutuste ühendamist ning viimist ühe katusorganisatsiooni alla. Sellisel juhul peaks säilima igal asutusel teatud autonoomia. Ühinemine on kasulik hoolekandeesutustele investeringute mõistes, kuna saab teha korraga suuremaid investeringuid ja objektid korraga renoveerida. Ühinemise pluss oleks see, et kaoks omavaheline arveldamine ära. Omavalitsuse sotsiaalosakonna töötajatel oleks hõlpsam leida inimesele sobiv teenus ning paigutada inimene asutusse, mis rahuldab tema vajadused. Samas on lihtsam leida ka vabu kohti, mõtlemata omavahelisele arveldamisele.

Vajalik on leida isikute ring, kes koostavad klientidele rehabilitatsiooniplaane, sest varem või hiljem saab tavahooldekodusse samuti ainult rehabilitatsiooniplaani alusel ning seda tuleb ka täita. Valga Hoolekandekeskuse juurde võiks luua ka rehabilitatsioonikeskuse.

Käimas on arutelud uue sotsiaalhoolekande seaduse teemadel, mis muuhulgas sisaldab erihoolekande nõudeid. Töötatakse välja konkreetsete kriteeriumid, mille alusel on määratud tingimused hooldekodule, hoolekandekeskusele, pansionaadile jms. Fikseeritakse klientide ja töötajate arvude piirid. Hooldusravi maksab umbes 600 krooni päev, hooldekodu maksab 200-250 krooni päev, rahaline vahe on suur, aga teenuse piir on küllaltki õrn.

Selge on see, et väikesed hooldekodud ei saa Haigekassaga sellist lepingut, et makstakse kinni meditsiiniline teenindamine. Suuremad asutused saaksid sellise lepingu endale. Seega on mõistlik kaaluda tulevikus asutuste ühendamist, et tõsta teenuse kvaliteeti.

Ühinenud omavalitsuse juurde tuleks moodustada eraldi **Sotsiaalosakond**, mille struktuur võiks olla järgnev:

- **Sotsiaalosakonna juhataja**
 - **Lastekaitsetalituse juhataja**
 - ✓ Lastekaitse spetsialist (Valga)
 - ✓ Lastekaitse spetsialist (Valga)
 - ✓ Lastekaitse spetsialist (Hummuli, Õru, Tõlliste)
 - ✓ Lastekaitse spetsialist (Taheva, Karula)
 - **Eakate ja puuetega inimeste talituse juhataja**
 - ✓ Eakate spetsialist
 - ✓ Puuetega inimeste spetsialist
 - **Sotsiaaltöö talituse juhataja**
 - ✓ Arvestaja-andmesisestaja
 - ✓ Hummuli piirkondlik sotsiaaltöötaja
 - ✓ Karula piirkondlik sotsiaaltöötaja
 - ✓ Taheva piirkondlik sotsiaaltöötaja
 - ✓ Tõlliste piirkondlik sotsiaaltöötaja
 - ✓ Õru piirkondlik sotsiaaltöötaja
 - ✓ Valga piirkondlik sotsiaaltöötaja
 - ✓ Valga piirkondlik sotsiaaltöötaja

- ✓ Valga piirkondlik sotsiaaltöötaja
- ✓ Valga piirkondlik sotsiaaltöötaja

Hetkel on omavalitsuste peale kokku 18 ametnikku, uus struktuuris võiks olla 20 ametnikku, kuna hetkel on sotsiaaltöötajad üle koormatud ning teenuse kvaliteet kannatab seetõttu. Uue omavalitsuse raames on vajalik leida vahendeid sotsiaalhoolekande valdkonna kulude suurendamiseks. Piirkondlike sotsiaaltöötajate ülesandeks oleks esmane suhtlus klientidega, koduviisidid, personaalne klienditöö.

Uue omavalitsuse ametnike struktuuri koostamiseks tuleks näitena vaadata Viljandi, Rakvere, Jõhvi, Pärnu ja Tartu mudeleid. Üldises plaanis võiks jääda kogu ametnikkonna suurus samaks, kuid vaja oleks valdkondlikult inimesi ümber jagada. Tugifunktsioone vähendada ning sisulise töö osakaalu tõsta. Siiski tuleks kaaluda eraldi õigusosakonna loomist, kus töötaksid juristid, kes nõustaksid erinevaid osakondi.

Hetkel on ühinemispiirkonna sotsiaalkorterite baas järgnev:

- Hummuli vald – 2 korterit, kokku võimalik paigutada 8 inimest.
- Karula vald – üks kolmetoaline korter, iga tuba on eraldi ja igasse saab 3 inimest, kokku kuni 9 inimest.
- Taheva vald – Hargla sotsiaalmajas on kuus eluruumi, kuhu saab panna kokku 6 inimest.
- Tõlliste vald – 8 korterit, neist 1 turvakorter, kokku saab paigutada kuni 8 perekonda.
- Öru vald – 7 munitsipaalkorterit, mis ei vasta sotsiaalkorterite nõuetele. Sisuliselt võimalik paigutada 7 perekonda.
- Valga linn – 27 sotsiaalkorterit (erineva suurusega), Valga sotsiaalmaja 60-le inimesele. Paigutatakse ka erinevaid leibkondi samasse tuppa.

Ühinenud omavalitsuse tingimustes saaks elanikke suunata igasse valla piirkonda, ei oleks vahet. Saaks sinna paigutada, kus on vaba ruumi. Vähemalt saab inimestele eluruumi pakkuda.

Sotsiaalhoolekande valdkonnas pakutavad teenused

Ühinenud omavalitsuse poolt on vajalik hakata pakkuma järgnevaid teenuseid sotsiaalhoolekande valdkonnas (kõik teenused on vajalik muuta kättesaadavaks kõikidele valla kodanikele):

1. **Avahooldusteenus (koduhooldusteenus)** – on eaka või puudega isiku abistamine asjaajamises kodu ning isikliku eluga seotud igapäevaeluks vajalikes toimingutes. Sotsiaaltöötaja külastab kliendi kodu, jagab teenuse kohta informatsiooni, hindab abivajaduse, korraldab asjaajamise, abistab avalduste või taotluste kirjutamisel või puudest tulenevalt asjaajamisel. Vajadusel korraldab arstiabi ja vajalike ravimitega varustamise, samuti tehniliste abivahendite ja hooldusvahendite saamise või abivajajakaardi muretsemise, informeerib transpordi korraldusest ja pesupesemise võimalustest ning muudest teenustest.
2. **Peretugiisiku teenus** – toetab lastega pere toimetulekut kodus. Vallavalitsuse korraldusega määratakse perele tugiisik, kes külastab kliendi kodu, nõustab peret, jälgib pere toimetulekut ja laste turvalisust peres, korraldab laste päevahoiu ja laste

koolielu järelvalve. Lepingus lepatakse kokku majapidamistööde korraldamine, pere eelarve koostamine, pesupesemise, toitlustamise, pesemise, tarbeesemete- ja riideabi korraldamine, vajadusel transport ametiasutustesse või eriarstile.

3. **Pesupesemisteenus** (vajaduse korral transpordib pesu avahooldustöötaja) – teenus võiks olla tasuline, et saaks vähemalt pesumaja tasu tagasi. Teenuse kättesaadavus on vajalik tagada kõikides suuremates keskustes ning võimaluste puudumisel korraldada pesu transportimine.
4. **Transporditeenus (sh invatransport)** – tasuline peaks olema, 2 krooni/km, iga omavalitsuse enda määrata. Eakad ei suuda minna bussiga, sest probleem on bussijaamast minek haiglasse jms. Paju pansionaatidesse tuleb invabuss, koos koolitatud inimesega. Ühest tulevast invabussist piisab terve suure valla peale. Igas piirkonnas peab olema üks tavaline sõiduauto ja Valgas ka peab olema üks auto. on ühekordne sotsiaalteenus, mis on inimesele oluline muu teenuse saamiseks või arstiabi korraldamiseks. Teenus on tasuline ja teenusetasu on 2 krooni/km.
5. **Pesemisteenus** – on sotsiaalteenus vallaelanikele, kellel kodus puuduvad pesemisvõimalused, teenus on tasuline. Vajadusel võib teenust nimetada ka saunateenuseks ning võimalik on inimesi tuua Valka sauna, kui kohapeal võimalused puuduvad.
6. **Päevakeskuse teenus** – on erivajadustega inimestele igapäevaelu toetamiseks. Ühinenud omavalitsuse tingimustes tuleks säilitada kõik olemasolevad teenuse pakkumise kohad ning mõelda võrgustiku täiendamisele.
7. **Töõharjutuse teenus** – on teenus töötule või puudega inimesele töõharjumuse taastamiseks või esmase töõharjumuse omandamiseks. Teenuse pakkumine oleks vajalik korraldada tervikuna ning kõikidesse piirkondadesse ei ole teenust tarvis. Valla peale on vajalik leida üks koht teenuse pakkumiseks.
8. **Lapsehoiuteenus** – on lapsevanema toimetulekut või töötamist toetav teenus, mille osutamise vältel tagab lapsehoidja lapse hooldamise, arendamise ja turvalisuse. Lapsehoiuteenuse saajaks on laps, kelle vanem on lapsehoiuteenuse osutajale esitanud põhjendatud avalduse lapsehoiuteenuse saamiseks ja vallavalitsus on lapse lapsehoiuteenusele määranud. Lapsehoiuteenuse kulud rahastatakse valla eelarvest, lapsehoiuteenusel viibivaid lapsi toitlustatakse 1 kord päevas, tagatud on lapsehoiuteenusele sõitvate laste transport. Võiks mõelda teenuse pakkumisele koolide juures (sisuliselt pikapäevarühma teenus).
9. **Eluasemeteenus ja selle juures varjupaigateenus** (ilma erilise eelmenetluseta saab kiirelt öömajale ajutiseks perioodiks) – on sotsiaalkorterite ja sotsiaalpindade üürileandmine isikutele, kes pole ise suutelised elamisvõimalusi hankima. Lisaks pakutakse varjupaigateenust kiirmenetluse abil.
10. **Üldhooldekoduteenus** – on teenus eakate, puuetega inimeste toimetuleku tagamiseks. Üldhoolekanne ööpäevaringselt. Teenust pakutakse olemasolevate hooldekodude baasil.
11. **Puuetega isikutele ja eakatele soodushinnaga lõunasöögi teenus** – on tasuta või soodushinnaga inimesele, kes teenust tarbib.
12. **Mööduka ja raske vaimupuudega ning liitpuudega lastele Tartu Maarja Kooli tugikoduteenust**, korraldaks lastele iga nädal transport kooli ja tagasi.
13. Erinevates sotsiaalhoolekande sihtgruppidele suunatud projektide rahastamine: **vähekindlustatud laste toitlustamine** koolivaheaegadel, **suvelaagrite ja koolivaheaja sisustamise projektides**.

14. **Omasteta isikute matuse ja surnuveo teenus.**

15. **Materiaalselt vähekindlustatud isikutele luuakse lisaks toimetulekutoetusele erinevateks vajadusteks täiendavate sotsiaaltoetuste maksmise süsteem.**

- a. Materiaalselt vähekindlustatud peredele kompenseeritakse **lastega seonduvaid kulutusi** (kooli- ja lasteaialõuna, huvitegevus, lastele riiete, jalanõude ja koolitarvete ost, spordi-, suvelaagritest ja ekskursioonidest osavõtutasu, transpordikulud Valga linna ja väljaspool linna koolidesse sõidukulud),
- b. **tervisega seonduvaid kulutusi** (ravimite ja põetusvahendite ost, abivahendite ost või rent, arstiabi, hambaravi ja muude meditsiiniliste teenustega seotud kulutused, transpordikulud arstiabi, taastusravi ja rehabilitatsiooniteenuste saamiseks),
- c. **eluasemega seonduvateks kulutusi** (puudega inimestele eluruumi kohandamise kulud, küttepuude ostmise kulud, hädavajalikeks remonttöödega seotud kulud, tekkinud üürivõlgade kompenseerimine). See on väga kallis ja selle andmist tuleb kaaluda.
- d. Hooldust vajavatele puudega inimestele on loodud **hooldajatoetuste ja puudega inimese toetuste süsteem**,
- e. samuti kompenseeritakse lisaks riiklikele toetustele puudega inimeste kulutusi **puudest tingitud lisakulusid**.
- f. Lisaks makstakse **sissetulekutest sõltumatuid toetusi** (sünnitoetus, lisaks kingitakse esmassünnitajale raamat imiku hooldusest (erinevad raamatud), esimesse klassi astumise toetus, kolme ja enama koolikäiva lapse toetus ja pensionäridele maamaksu toetus).

Järgnevalt on esitatud omavalitsuse vahendatavad teenused, mille eest tasub riik:

1. **Toimetulekutoetus.**
2. **Psüühiliste erivajadustega isikutele igapäeva elu toetamise teenus.** Eraldi riiklik teenus, mida fikseeritakse riigieelarvest.
3. **Vanemliku hoolitsuseta lastele asenduskoduteenus** – mida finantseerib riik. Taheva valla ja Valga linna asutused katavad kogu maakonna vajaduse ära (Lastekodu Kurepesa. Taheva Sanatoorium).
4. **Psüühiliste erivajadustega isikutele tugevdatud toetusega ööpäevaringse hooldamise teenus ja toetatud töötamise teenus.**

KOOSOLEKU KOKKUVÕTE

Juhtkomisjon.

Toimumise aeg ja koht: Valga Linnavalitsus; 2. juunil 2010. a. kell 10:00 – 13:00.

Osalejad: nimekiri eraldi allkirjalehel.

Eesmärk: erinevate teemavaldkondade komisjonide teise koosolekute ringi tulemuste tutvustus ja analüüs.

HARIDUS

Maaomavalitsustes asuvate lasteaedade ühendamise (sh. hetkel koolidega ühendatud lasteaedade)? Kuidas hakkaks toimima uue ühendatud lasteaia juhtimine, kuidas juht jõuab

igal pool kohal käia ja kõige kursis olla on peamiseks vastuargumendiks. **Juhtkomisjon on nõus lasteaedade ühendamisega.**

Üldiselt on vaja välja selgitada, kui palju kulub koolide peale raha, oluline on erineva tasemega klassikomplektide koolitamise maksumus. Vajalik on saada koolide kaupa juurde summad, mis maksab koolide säilitamine senisel kujul ning kui palju maksab koolide astme alandamine?

Juhtkomisjoni esialgsed seisukohad koolide osas (täpsema analüüsi käigus on vaja ära näidata koolide säilitamise või maksumuse finantsiline pool ning valida majanduslikult tasuvaim variant):

- Hummuli Põhikool säilib põhikoolina.
- Lüllemäe Põhikool säilib põhikoolina.
- Hargla Kool võiks säilida põhikoolina, sest vastasel juhul on reaalne areng see, et 7-9. klassi lapsed lähevad kooli Mõnistesse ja omavalitsus peab raha suunama väljapoole. Kooli astme alandamine omavalitsuse kulusid otseselt kokku ei hoiaks.
- Tsirguliina Keskkool võiks Tõlliste valla hinnangul säilida, kuid Valga linna poolt kavatsetava gümnaasiumireformi elluviimisel oodatakse sinna ka Tsirguliina lapsi. Puhta gümnaasiumi loomisel on eraldi vajalik kaaluda selle andmist riigile.
- Öru Lasteaed-alkool tuleb õpilaste puuduse tõttu lähiajal sulgeda. Lapsed on võimalik suunata Tsirguliinasse või Valka ning hoonet on tulevikus võimalik kasutada külakeskusena.

Koolitransport: hetkel on välja kujundatud optimaalne süsteem ning koolide seniste astmete säilimise korral ei ole vajalik suuri ümberkorraldusi teostada. Transpordi korraldamiseks on uue omavalitsuse raames vajalik kaaluda transporditeenuse sisse ostmist erasektorist. Valga Maavalitsusega on vajalik suhelda maakonnaliinide osas ning otsida võimalusi liinide ühildamiseks.

Lisaväärtused: hariduse, kultuuri ja spordi komisjoni ettepanekul võiks võtta uues omavalitsuses kasutusele Valga linna süsteemi, mis tagaks kõikidele koolidele sotsiaalpedagoogi, logopeedi ja liikumispedagoogi teenuse. Siiski kaks viimast sellisel juhul, kui selleks vahendeid leitakse. Nimetatud pedagoogide palkamine toimuks tulevikus eraldi sõlmitavate töölepingute alusel ning pedagoogide ametikohad ei asetseks uue omavalitsuse ametnike struktuuris.

Koolide kaotamise astme alandamise tulemusena võib eeldada elanike koondumist esmajoones Valka, kuna lisaks koolikohale on võimalik osa võtta erinevatest teenustest (huviharidus, sportimisvõimalused jms). Omavalitsused sellist olukorda eriti ei karda, kuna hetkel on reaalsed suundumused pigem hoopis Tartu, Võru, Otepää ja Tõrva suundadel.

KULTUUR

Kõik olemasolevad kasutuses olevad hooned, mida omavalitsused üleval peavad säilivad. Öru lasteaed-alkooli sulgemise järgselt võetakse endine koolihoone samuti kasutusele külakeskusena, kuna kõik vajalikud tingimused on juba loodud. Samuti saab kolida hoonesse Öru raamatukogu.

Hummuli vallas on ühes hoones koos vallamaja, raamatukogu, rahvamaja ja kaks tundi nädalas kasutab ruume noortekeskus. Tegelikult on olemas noortekeskuse jaoks eraldi hoone, kuid hoone korrastamine vajaks hinnanguliselt viis miljonit krooni arendusraha.

Raamatukogud on vajalik koondada Valga Keskraamatukogu ühtse juhtimine alla. Maaraamatukogud muutuksid piirkondlikeks harukontoriteks. Hakkaks toimima ühtne infosüsteem, ühine eelarve, ühine aruandlus jms. Raamatukogude tegevusest annaks aru keskraamatukogu juhataja. Eraldi asutustena, millel on oma eraldiseisev eelarve, ei ole uue omavalitsuse kontekstis raamatukogusid mõtet pidada.

SPORT

Juhtkomisjon on nõus esitatud ettepanekutega. Üldises plaanis on spordi valdkond toimiv.

SOTSIAALHOOLEKANNE

Hoolekandeadasutused võiksid säilida kõik eraldi asutustena, aga MTÜ või SA vormis, mitte tulevikus enam omavalitsuse allasutused. Taheva vald plaanib Hargla hooldekodu SA Taheva Sanatooriumi enne ühinemist viia üheks asutuseks SA alla.

JUHTIMINE JA STRUKTUUR

21 liiget võiks olla uue omavalitsuse volikogus.

Valimisringkonnad: Valga, Taheva, Tõlliste, Hummuli, Karula, Öru. Mandaatide jagunemine ühinemisvalimistel ringkondade kaupa Valga 10, Taheva 2, Tõlliste 4, Hummuli 2, Karula 2, Öru 1.

Uue volikogu komisjonide moodustamiseks võetakse aluseks Valga linnavolikogu komisjonid.

Teeninduspunktid rajatakse igasse vanasse vallakeskusesse. Kohapealne inimene peab olema spetsialist ja süsteemi tundma, mitte ainult infot jagama, vaid ka toiminguid tegema ja dokumente vastu võtma.

Palga puhul antakse ette palgavahemikud.

Protokollis:

Raido Roop
Konsultant

Tel +372 53 300 228; +372 735 2682 | Fax +372 735 1241
raidoroop@advisio.ee | Skype: raidoroop | www.advisio.ee
Advisio OÜ | Riia 181 A, Tartu 51014, Lõõtsa 2, Tallinn 11415

